

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., Váci-körút 18.
hová minden küldemény
intézendő.

ZSIDÓ FELEKEZETI JELLEGŰ
POLITIKAI ÉS SZÉPIRODALMI KÖZLÖNY.
—
SZERKESZTI: SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve . 16 kor
Fél évre 8 »
Negyedévre 4 »

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom:

Melyik antiszemita? Irta: Dr. *Fleischmann Sándor*. — Krach.
Irta: *Komáromi Sándor*. — Az ujfelhertói csodarabbi. Irta: *Szabolcsi Miksa*. — Meturgeman. — Az Izr. ösztöndíjak. — Az I. M.
I. T. erősödése. — Hirek. — Pályázatok. — Hirdetések.
A mellékleten: Krónika. Irta: *Manasse ben Jasze*. — A budai
zsidók közvetlen a mohácsi vész után. Irta: Dr. *Büchler Sándor*.
— A lelki betegségek orvoslása. (Maimonides Mózes). Fordította:
Feigl L. H. — A snorerkirály. (Elbeszélés.) Irta: *Zangvill J.* —

Naptár:

(Vasárnap 1901. márczius hó 17.) 5661. Adar hó 26-ika.
Hétfő 27-ike. Kedd 28-ika. Szerda 29-ike.
Csütörtök — Rós-Chódes — Niszan hó elseje. Péntek
2-ika. Szombat 3-ika. Hetiszidra: Vájjikró. (Mózes
III. könyve kezdetétől az 5. fejezet végeig.) Haftóra:
»Ám zú joczárti li....« (Jezsaiás 43. fejezetének 21.
versétől a 44. fejezet 23. verséig.)

Melyik antiszemita?

Az osztrák képviselőház pártjai nagyon sok tekintetben különböznek egymástól. Nemzeti-ségi, vallási tekintetek szerint csoportosulnak. A politikai elvek roppant kis körre vannak szorítva és még az ugynevezett liberálisok is immár kénytelenek voltak nemzeti-ségi szint vallani. Egyben azonban valamennyien meg-egyeznek. Valamennyien antiszemiták. Kivesszük szívesen azon kisebb párttöredékeket, melyek társadalmi szempontok szerint alakultak. Ezek meg igen kis térre szorúlnak — és csak annyit érhetnek el, hogy az antiszemitizmus bájos összhang-zatába egy kis jótékony disharmóniát hozzanak. Igaz, hogy kellőképen betöltik e hivatásukat és beigazolják azt a zenei tételt, hogy a legszebb melodiákat egyetlen egy disharmonia képes el-rontani, különösen ha gyakran ismétlődik.

Az osztrák antiszemitizmus mindamellett komikusan hat. Az ilyen komikum nagy mér-tékben járul ahhoz, hogy tisztázódjanak a fogal-mak. A faji fölényt hangoztatni — lehet szellemi szegénységnek a jele, de megérthető. A fajbeli gőg lehet egyszersmind fajbeli önzés. Én jobban szeretem a magyart a németnél és szimpáthiával gondolok azokra, kik a magyarban feltalálni vélik az erények összességét. Ha ez azonban minden idegennek gyűlöletévé fajul, akkor azt fogom mondani, hogy ez a nép kiskoru, még nem lépett ki az énnék korlátolt köréből, mely a gyermek gondolkodását jelenti. Ezen antisze-

mitizmus, mely a faji fölényt hangoztatja — egyszerűen önzés. A germánnak ez volt jellem-vonása mindenkoron. Goethe ezt úgy fejezi ki, hogy a német ember nem szereti a francziát, de borait szívesen iszsza. A német nemcsak a francziát nem szereti, hanem valamennyi többi nemzetet is kisebb értékűnek tartja — mert ő germán és csak a germán lehet tökéletes. Ezen faji gőg hozza magával, hogy derogál a germánnak, ha zsidó ember ítélkezik fölötte, tanítja gyermekeit — csak az orvost képes vala-hogy elhívni, ha nagy hire van, bár voltak ger-mán hangok, akik Frigyes császár halálát annak tulajdonították, mert nem tiszta vérű germán doktor kezelte.

Az e fajta antiszemitizmus nincs okvetlenül zsidógyűlölettel kapcsolatban. Ellene nem lehet védekezni, mert ha a zsidó csupa erény volna, akkor sem hinnék el, hogy egyenlő értékű a ger-mánnal. A legritkább esetek közé tartozik, hogy az igazi germán ettől ment. Csak a legnagyobbak, a legjobbak jutnak erre a magaslatra — bár ezeknél is kísért a faji gőg. De ez ellen nincs orvosság. Nem követelhetjük, hogy valaki szeres-sen bennünket.

Mi tehát egy cseppet sem csodálkozunk azon, hogy Schönererék a napokban azon indit-ványnyal álltak elő, hogy a kormány foszsza meg a zsidó bírakat és katonatiszteket állásuk-tól — sőt csodálkozunk azon, hogy már koráb-ban nem tették. Ezekről az uraktól kitelik — és a faji gőg logikája szerint azon sincs mit cso-

dálni — ha egy szép napon majd tiltakozni fognak az ellen, hogy a német felett cseh bíró ítélkezzék. A csehek nem is sejtik, hogy az utolsó bécsi burger magát toronymagasságnyra különb embernek tartja, mint a legkülömb cseh, vagy lengyel embert, mert ha ezt sejténék, alig lehetne őket holmi apró koncessziókkal kielégíteni.

De különösen hatott, hogy a keresztény sociálisok, kik eddig az antiszemitizmust monopolizálták, Schönererék indítványát a zsidó bírák és katonatisztek ellen hahotával fogadták. Meg voltak lepődve Luegerék. Nini, hiszen ezek nemcsak németek, hanem antiszemita is. Lueger ugyanis elhitette csapatával, hogy csak nekik van joguk az *igazi* antiszemitizmusra, a többi hazugság. Annyiban igaza van a szép Károlynak, akit a héten annyira kihoztak sodrából, hogy még »testi szépségét« is argumentum gyanánt hozta fel, hogy a fajbeli antiszemitizmus mellett csak a butaság antiszemitizmusa létezik még, amely az ő birodalma. Amazok tagadják, hogy a zsidó germán ember — ezek azonban az embert a keresztlevél szerint bírálják meg. Ha ma felfedeznék valahol Mandzsúországbán, hogy ott germánok laknak, Schönererék rokonaiknak fogadnák, ha pogányok volnának is. — Lueger kénytelen volna őket megtagadni. A keresztény sociálisok egyetlen politikai eszköze ugyanis, a keresztlevél, egy olyan dokumentum, amelyet könnyen meg lehet szerezni. Erre pedig már csak a butaság tud politikai programot alapítani és csak egy olyan kedves közönség, mint a bécsi képes érte lelkesedni.

Sajnálom Luegert. Ő nem elég antiszemita. Schönerer lefőzte. A gőg a butaságot. Várhatjuk immár a nemes versenyt. Schönereréknek osztrák voltát a Lueger csoport eddig kifogásolhatta, antiszemita voltuk háttérbe szorult a németiség, a német ideálok javára. Immár Schönererék újból felvették az osztrák honosság kétségtelen jelét, — az antiszemitizmust. Megszűnt a Lueger-féle monopolium. Dicsőségében oszlozkodik a német, a germán antiszemitizmus. Hiszen utóbbi időben a csehek is iparkodtak az osztrákizmusuk mellett demonstrálni. Bebizonyították, hogy a cseh nemzeti iránynak is dicsére válik az antiszemitizmus és e mellett senki sem gyanusíthatja őket osztrák-ellenes — központfutó — törekvésekkel. Ime, ismét az antiszemitizmus, mint politikai molivum. Az osztrák kormány, ha tudna hálás lenni, azután gondoskodni tartoznék a zsidók valamelyes kitüntetéséről, mert nélkülök az osztrákok között nem volna politikai érintkezési pont. Így van kilátás arra, hogy az osztrák honatyák legalább *egy* kérdésben érezni fogják ösz-

szetartozásukat. Az osztrák birodalom politikai egységét az uniformison kívül az antiszemitizmus garantirozza és a közel jövőben, ha az osztrák hazafiságot fogják kutatni, csak azt kérdezik majdan hogy *melyik antiszemita?* A politikusok sietni fognak e tekintetben minél nyomatékosabb bizonyítékokat szolgáltatni, mert legalább a felett nem kell azután vitaikozni, hogy van-e osztrák hazafiság? *Dr. Fleischmann Sándor.*

K r a c h.

A nagy szövetkezeti lázba, melylyel szeretett hazánkban úgy festünk, mint a réz- és feketebőrűek európai ruhában, — megint beleütött egy kis istennyila. Ezt az istennyilát eddigelé meglehetősen kamatoztatlanul hevertetik azok, akik a szövetkezeti alakulásoknak nálunk lábra kapott formáit és mesterséges felső tenyésztését többé-kevésbé görbe szemmel nézik. Sőt még a szövetkezeti capitoliumon is, ott, ahol ezekből az alakulásokból keresztény katolikus vagy gazdasági czimeken hatalmi tökélet kovácsolnak, nagyobb a — riadalom.

Bizonyos, hogy nem kicsiny dolog és nem minden érdekesség nélkül való a keresztény ruhaszövetkezet után az Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezet esete. A keresztény ruhaszövetkezetet naiv bácsik csinálták, akiknek elég volt néhány hónap is. Az Országos Kölcsönös Biztosító Szövetkezet annyira nem volt naiv, hogy 1898-ban a m. kir. pénzügyminisztertől is ki tudott srófolni 200,000 korona kölcsönt. Most azonban egyelőre a magyar gazdaközönség hivatalos lapja a »Köztelek« konstatálta róla, hogy anyagilag és erkölcsileg megbukott. A törvényszék ezután következik.

Mulhatlanul következik, mert a f. hó 10-én tartott biztosító szövetkezeti közgyűlés a legutolsó piripócsi zsidó liberális mozgó-tőke erőszakosságait is lefőzte. Az 1899. és 1900. évekről csekély *hét százötvenötezer korona veszteséget* állított be az 1900. évi zárszámadásba. Azok orra előtt pedig, akik ezt a horribilis, sőt még ennél is nagyobb veszteséget s egyebet, mint a gazdaszövetkezeti eszme hivatott előharczosai, a közgyűlésen számon akarták kérni, — az ajtót betették. Aki mégis bejutott, azt szóhoz jutni nem engedték. Ellenben igenis berendelték egy csomó kis gazdát utiköltség és 2 frt napidij mellett, hogy »szavalják meg az utánfizetést és válaszsák meg az igazgazgatót örök időkre«. A napidijas berendeléseket három kis gazda mondja el a Hazánk-hoz intézett levelében. Ezeknek a lelkükben fölháborodott embereknek ortografiájával idéztük a tényt, akik »nem adták a beleegyezésüket ahhoz, hogy becsületüket akarták megvásárolni.«

Az utánfizetés, amit meg kellett »szavalni«, csekély 100%-ja a múlt évben szedett biztosítási díjnak.

Fájdalom, evvel még nincs kimerítve a tényállás. Mindenekelőtt itt találjuk magunk előtt azt az üzleti tőkét, amit a keresztény fogyasztási szövetkezetek központ-

jába is készsággel befektettek az alapítók: nevezetesen a jóindulatot. Hát az Orsz. Magy. Kölcsönös Biztosító Szövetkezet alapítói is minden jóindulatokat befektették tőkének. De legalább obligót vállaltak érte. Az alapítóknak ez esetleg 800.000 korona kárt okozhat, azonban a szövetkezetet eddig is évi 26000, majd 39000 korona kamatkiadással terhelte. Mert a *biztosítási alap*, noha ezt a *keresk. törvény világosan rendeli, befizetve nem volt*, hanem egy bank az alapítók obligójával szemben igazolta, hogy a biztosítási alap nála tényleg befizettetett.

A kölcsönös biztosító honmentő olcsósággal kínálta szolgálatait, csak hogy elhódíthassa a feleket más biztosítóktól. Így tesznek a fogyasztási szövetkezetek is. S mi lett a biztosító olcsóságának az eredménye? Az, hogy az üzleti költségek maguk is többre rugtak, mint a díjbevételek; hogy díjtartalékot képezni nem tudtak és mintegy egy millió koronányi kétes, ügyvédjük szerint be nem hajtható követelést kell vagyonképpen szerepeltetniük.

És most jön a java. A biztosító szövetkezet a maga áldásait *több mint százezer kisebb nagyobb gazdára* terjesztette ki; majdnem annyira, a mennyivel a központi hitelszövetkezet 1000 szövetkezete együttvéve rendelkezik. Csak a lefolyt évben 36350 tag lépett ki, úgy hogy a tagállomány 70.000 maradt. Ezek 122 millió korona erejéig biztosítottak — holott a díjtartalék az 1900 év végén mindössze 19,730 korona. Minden ezer korona biztosítéka tehát 19 fillér. Szép biztosíték! Alkamas a nép — megmentésére.

És ilyen vállalatnak 200,000 koronát tudott a kormány segítségül adni a — nép pénzéből! És ilyen vállalatról nem rántották le a leplet nyilvánosan akkor, amikor még ideje lett volna; hanem azok is, akik tudtak felőle egy kontra biztosítószoövetkezetet alakítottak, kétségtelenül okulva a tanulságokon és szolidabb alapokon.

Az igazi tanulságot azonban még mindig nem vonják le s ez az, hogy nem lehet, nem szabad forszírozni a szövetkezeteket. A kölcsönös biztosító szövetkezet közgyűlése megszavazta a 100% utánfizetést, s most ezt — úgy fordul — 70,000 kisebb-nagyobb gazda perléseivel s árverések kiírásával fogják behajtani. Hát van a mozgó, zsidóliberális tőkének olyan kinövése, mely *egyszerre ennyit* árthatna a kis embereknek? Sem uzsora, sem mesterkedés, sem szivtelenség, sem pálinka, sem semmiféle kazár nem képes erre. Erre csak egy jónevű alapítókkal rendelkező szövetkezet lehet képes. A jónevű alapítók nem fogják a 800,000 koronányi obligójukat a saját zsebükből megfizetni akarni. Ekkora leckepezés egy kicsit sok is volna nekik. A közgyűlés utánfizetési határozatának megdöntése tehát a »szavaló« kiscgazdák daczára is nehezen fog menni.

De történnék bárhogya és bármiként, mindenki meg gondolhatná, a kormány embereitől kezdve le egészen a kiscgazdáig, hogy a szövetkezet-alakítási láz kóros tünet, amelyet nem fokozni, de csillapítani s helyes módszerbe kell terelni. A szövetkezetesdi játék sehol sem

válík be, ahol támadóan lép föl és konkurrensül jelentkezik. Tönkre tehet exisztenciákat, de tönkre teszi azokat is, akiknek gazdasági megvédését vallja hivatásául. Ha nem olcsóbb, nem szolidabb, mint a konkurrens vállalatok — akkor ez vágja el boldogulása útját; ha olcsóbb, akkor insolid fogások mellett is képtelen exisztálni.

A szövetkezeteknek új munkakörben, új téren kell jelentkeznük, ahol hivatásuk a teremtés és nem a rombolás. Itt üdvös munkát fejthetnek ki, ellenállásra nem találnak s igazán betölthetik gazdasági céljaikat. Ezt lássák már be egyszer azok, akik a szövetkezeti mozgalmak igaz barátai. Mert amíg ezt be nem látják, amíg a szövetkezeteket nem eszköznek, hanem célként tartják s amíg a szövetkezeteket nem gazdasági föladatak megoldására, hanem hatalmi tényezőül hasznosítják: addig az olyan krachok, minőket most kettőt láttunk egymásután, nemcsak hogy nem szűnnek meg, hanem minduntalan jelentkezni fognak.

Komáromi Sándor.

Az ujfehértói csodarabbinál.

A látogatás.

II.

A rebe már várt. Ennek köszönhettem, hogy nem estem a »testőrség« kezébe, mely a kisebb rangú csodarabbinál is legalább három személyből áll: az ajtónállóból, az íróból és a komornyikból. (Gabe, mazkir és mesames.) Az ajtónálló affölött dönt, ki kerüljön elébb a rebe színe elé. Az író a kérvényt szerkeszti meg, mely a rebenek átadandó (kis czédula az egész, rajta néhány héber szó, mely a látogató és anyja héber nevéből és a kérés rövid tartalmából áll. Pl. így: Ruben ben Lea mevakés refua leistö hachólanisz, magyarul: Ruben, fia Leának, gyógyulásért esd beteg felesége javára). A komornyik a rebe elé vezeti a hívót és ott marad, míg a fogadtatás tart. A »testőrség« természetesen annál lelkiismeretesebben végzi föladatát, minél nagyobb a pidjon, szóról-szóra a váltásdíj, magyarában baksis, melyet a látogató ilyenkor megereszt.

Azt, hogy a rebe várt, Katz Gyula urnak, az ujfehértói takarékpénztár derék igazgatójának köszönhettem, ki a rebenek előzetesen megüzente, hogy egy budapesti ujságíró társaságában óhajtaná tiszteletét tenni. A választ a rebeczen küldte. A rebe — ez volt az üzenet — most még alszik (délután félháromkor volt), de félóra múlva szívesen fogadja a vendégeket, amit meg is cselekedett. Egy kissé bizony sajnáltam is, hogy nem tapasztalhattam magamon, hogyan fogadja a rebe azokat, kik akarnak tőle valamit, mert bennünket egészen európaiasan fogadott. A bankigazgatóról, ki a rebet akkor látogatta meg először, tudta, hogy nem hisz benne (tán csak hárman vannak ilyenek Ujfehértón) és rólam is föltehetette, hogy nem csodát akarok tőle, különben nem mentem volna hozzá épen a legnagyobb misznagédja társaságában. Hogy nem úgy fogadott, mint másokat,

azt a »testőrség« is megerősítette, amit, mint már mondtam, sajnáltam. Valójában, »működve« szerettem volna látni a csodarabbit, csakhogy ahoz kis komédiát kellett volna eljátszanom, amihez nem értek.

De így is fölötte érdekes és tanulságos volt rám nézve az a látogatás, melynek leírásánál csak azt sajnálom, hogy a társalgást nem adhatom vissza azon a nyelven, melyen folyt, mert csak úgy lenne tökéletesen hű a reprodukció. Tehetném különben azon a nyelven is, de az olvasók tulnyomó része, a zsidó olvasóké is, meg nem értené. Mert a beszélgetés a lehető legzagyvább zsargonban folyt, kivéve természetesen a héber vagy arameus idézeteket, melyek beszélgetésünket elég sűrűn tarkították.

A fogadtatás maga a lehető legszívelyesebb volt. A rebe az ajtóig jött elibénk, hol »Sálóm«-mel üdvözölt, kezét nyújtott és hozzátette: beruchim haboim (áldás az érkezőkre). Széssel kinált meg, de megmondta a dolgot és szólt: menjünk talán a másik szobába, ott jobban elbeszélgethetünk. (Valószínűleg nem akarta, hogy a fogadó szobájában ácsorgó testőrei az audiencián jelen legyenek.)

Mielőtt a rebevel visszavonlunk volna, odaszólt egyik emberének, készítene elő 3 pohár théát; ezalatt szemügyre vehettem a szent jól megtermett, magas alakját, melyet még magasabbnak tüntetett föl földig érő, piros-sávos kaftánja. Rövidre nyírt fejét széleskarimájú kalap fődte, alatta kis rabbisapka, mely alul elül a két fül mögött két vastag hajfürt lógott ki, melyek a hosszú tömött, kétrétű barna szakálnak egészen a mellig szolgálnak keretül; innen a szép férfidisz szabadon omlik alá majdnem övig. Szébb szakált még nem is igen láttam, pláne ilyen kétrétű szakált, melyről Ben Szirah azt mondja, hogy nagy ravaszságnak a jele.*

Nyílt tekintetű, beszédes, barna szempár fölötte szimpatikussá teszi az élénk, halavány arcot, melyből ész és jószág sugárzik. Homlokát eltakarta kalapja, ajkait zilált bajsza, úgy hogy intelligenciájára, karakterére csak a szemekből és az arczból következtethettem; ezek pedig bizalomkeltő, fölötte rokonszenves benyomást keltenek. Beszéde, mozdulata széles emberre vallanak, de ez még csak kiegészíti a kedvező képet.

Hogy a külön szobában az asztal körül helyet foglaltunk, hova csakhamar követett bennünket a teát hordó mesames, nagy ezüst tálcán három pohar teát helyezvén el előttünk. (A tea, úgy látszik, állandóan fő a tűzhelyen, mert olyan hamar nem készülhetett el, ha csak csoda útján nem, ami nincs kizárva, hiszen csodarabbinál voltunk) — a rebe melegen ajánlotta a gőzölgő

* A kétrétű szakállu emberrel — szól Ben Szirah mondanása, ravaszságban senki sem veheti föl a harcot. (Az arameus eredetiben; Man deith lé mabarta bedikné kulé alma ló jachlin lé.) Érdekes Maimonides megjegyzése Ben-Szirahnak e phisiognómiai tételéről. Maimonides ugyanis Szinhedrin traktatusa Chélek fejezetének első misnájához irt bevezetésében így szól: Ben-Szirah könyvében vannak bizonyos arczismei tételek, melyeknek semmi hasznuk. Idővesztés ezeket még csak el is olvasni. — A phisiológusok és phisiognomikusok Ben-Szirahnak adnak igazat.

barna-piros nedűt, a melyhez való füveket Oroszországból kapja: ipjától, a csenobeli rabbitól.

— A ki a multkor itt járt? — kérdezé kísérem, ki a rabbi igenlő válaszára elmondta, hogy midőn pár hét előtt a rebe ipja Ujfehértón járt, a város napokon át zsidó bucsuhelyhez hasonlított. Ezrével zarándokoltak a hivek a híres rabbihoz, messze vidékről jöttek el, aminek persze a város is hasznát látta. — Ha ezzel azt akarja mondani — szólt a házigazda — hogy ezért látta szívesen a zsidó sokaságot az itteni lakosság, akkor annak ellent kell mondanom. Mert a magyar egyáltalán türelmes a máshitűekkel szemben, aminél nagyobb dicséretet én, ki Oroszországban éltem, erre a nemzetre nem mondhatok. Valóban, — folytatá lelkesedéssel — dicső tulajdonságu nemzet ez a magyar nemzet; csak három éve lakom itt, de úgy megszerettem, mintha itt születtem volna. Megérdemli a magyar, hogy imádkozunk érte, hogy egész szívből szeressük.

Persze, hogy szívem, lelkem nyerte meg ezzel a beszéddel, amit meg is mondtam neki és ami fölött nagyon örülni látszott.

Tudakolni kezdte aztán, mi járatban vagyok, mire héber phrázissal feleltem, hogy semmi kívánságom, csak látni, megösmerni óhajtottam (t. i. őt, a rebet) és mert erre egy-két talmud helyet is citáltam, a rebe élénken szólt: látom, hogy tanult ember, ép azért kár, hogy nem akkor látogatott meg, mikor ipam járt itt. Libanoni czedrust látott volna, kit a leghalmasabb fák is királyuknak ösmernek el. (Ezt héberül mondta.) Az ipam a kabala mezején mint a talmud oczeánján egyaránt uralkodó. Sok rabbi gyűlt itt egybe tiszteletére, köztük óriások a pilpulban (talmudi vitatkozás), körül is vették ipamat és kérdéseket intéztek hozzá, mikre az persze nem készülhetett. Ép azért csodálkozástól eltelev hallgatták a nyomban megadott feleleteket, mire hódolattal elősmerték, hogy amit tapasztaltak, fölülmulja a hirt, melyet róla vettek és amelynek révén tiszteletére eljöttek. Igazán szép volt, engemet akkor olyan öröm ért, amiért nem tudok elég hálát adni a dicsőséges Névnek (Istennek.) Még többeket is elmondott ipjáról, a már előző czikünkben említett híres csenobeli csodarabbiról, de én magáról a beszédes házigazdáról szerettem volna megtudni egyet-mást, azért arra fordítottam a beszédet, hogy foglalkozik-e ő is mind a két tudománnyal: a talmuddal és a kabalával?

— A kabalával ne foglalkozzék az ember — felelt kitérőleg — csak ha már bizonyos kort ért el és akkor is csak úgy, ha előzőleg megtelt talmudikus ösmerekkel, különben beleszédül, alámerül, elvész, mint a ki mély vizekbe bocsátkozik, anélkül, hogy uszni tudna.

A szép héber mondásokra, mikből ez a felelet állott, a talmud egy képével feleltem, melynek magyarázata teljesen igazolja állítását. A híres Rabba-bar-bar-Channa-féle tengeri képek közt van ugyanis egy, mely madárról szól, melynek csak bokáig ér a tenger vize, de a feje az eget éri. A mester azt gondolván, hogy nem

mély a víz, bele akart merülni, mire az égi szózat intette, hogy azt meg ne merje, mert egy fejszésnek már 7 év előtt merült el e helyen a tejszéje, de még most sem ért a tenger fenekére, oly sebes ott a vizek árja. — A madár alatt, úgy hallottam én ezt magyarázni, bizonyos embereket kell érteni, kik alig kóstoltak bele az alapvető tudományokba (csak bokáig állanak a vízben) fejük már az égben jár, azaz már a kabalával foglalkoznak, holott a kabala olyan tudomány, melyben a fejszés (a tudós, ki ketté vágja a problémákat) is elveszitheti fejszéjét, mely mindig mélyebbre merül, anélkül, hogy szilárd alapra jutna a forgatagos vizekben.

A magyarázat tetszett, de újabb kérdésem elől is: foglalkozik-e ő is kabalával és a kabala melyik fajtájával: a pusztán philosophiaival (metaphisika), vagy a praktikus kabalával (a csodatevés, azaz tulajdonképen a szédelgő kabalával), oly ügyesen tudott kitérni, hogy kérdésem felelet nélkül maradt és midőn újabb fejtegetésére, melylyel ismét csak azt bizonyította, hogy előbb talmudot kell jól tudni, csak azután térhet az ember — aki ugyan térhet — a kabalára, azt a kérdést intéztem hozzá, hogy eszerint a kabala az előkelőbb tudomány? mire házigazdám kereken jelentette ki: 'ch geb ach kan tsive (nem felelek).

Még egy másik kérdésemre is ezzel felelt, de felvilágosításom után mégis mást gondolt. Azt tudakoltam ugyanis, mi a nézete a cionista mozgalomról, mire a rebe erre is csak azt mondta: ch' geb ach kan tsive, de erre azt jegyeztem meg, hogy ha nem tévedek, tudom az okát, miért nem akar erre a kérdésre felelni. A rebe ugyanis valószínűleg azt hiszi, hogy én cionista vagyok és mert ő, mint bizonyos megjegyzéseiből észrevettem, nem barátja a cionista mozgalomnak, nem akar a kérdésről nyilatkozni, nehogy megbántson. Csakhogy a dolog nem úgy van. Én ellenzője vagyok a cionismusnak, úgy, hogy a rebe absolute meg nem bánt, ha ellene nyilatkozik. — A rebe nevetve szólt: eltalálta, csak-ugyan nem vagyok barátja a cionismusnak. Külömben a most elhunyt frankfurti Rothschild a legjobb ítéletet mondta a mozgalomról (Egytől-egyig — ez a Rothschild ítélete — hitetlen, vallástalan zsidók a vezérek; zsidó nemzetet akarnak, de zsidó vallás nélkül, holott nekünk csak vallás kell).

— Csakhogy én nem a Rothschild ítéletére vagyok kíváncsi — szólék, — hanem a rebeére. (A rebet mindig úgy kell emlegetni, — ha magával a rebevel beszélünk is, — mintha egy harmadik személyről beszél-nénk. Ahelyett pl., hogy úgy kérdeznők: mi az Ön, vagy mi a tisztelendőséged, vagy szentséged nézete, úgy kell kérdezni, mi a rebe nézete; — úgy követeli ezt a chaszideus udvari szertartás.)

Megmondom kendnek nyíltan a nézetemet, (a rebe a látogatót ách-nak [euch] és ihr-nek szólítja, pl.; ch'

*) A kabalisták a talmudot a komornának. a kabalát az urnőnek mondják, míg a legtöbb talmudista a kabalát egyáltalán elvetendőnek itéli.

bin ách mavtiach, az biz ihr vet aheim kimen, vet beezrasz Hasem Jiszborach allesz git zán, — azaz, biztosítom kendet, hogy a mire kend hazaér, Istennek — dicsértessék az ő Neve — segítségével, minden jóra fordul; — ezzel a biztosítással bocsájtott el a rebe egy előttem nála járót ügyes-bajos nagykarolyi embert) — tehát, megmondom kendnek nyíltan a nézetemet, szólt a rebe. A cionisták csak rontanak a szegény zsidók helyzetén. Oroszországban és máshol is, ahol a cionismus elterjedt, akárhányszor hallani a keresztényektől: mit akartok itt, hisz ugyis más haza után törekedtek, menjetek Palesztinába!

A politikai cionismus fölmerülése óta (a rebe pompásan ösmeri a különböző cionista árnyalatokat; tud a praktikus, a humánus, a vallásos, a politikai cionismus-ról; egyáltalán informálva van a napi kérdésekről csak úgy, mint a felekezeti mozgalmakról) — ott, ahol eddig is idegenkedtek a zsidótól, most még jobban idegenkednek tőle és ha — mentsen tőle Isten! — megvetné a lábát a cionismus ott, ahol eddig aránylag jó dolga van a zsidónak, helyzetén bizonyosan sokat rontana. A magyar zsidót különben nem félttem a cionizmustól. Annyira szereti ezt a hazát, hogy talán meg sem érti azt a törekvést, mely új nemzeti érzést akar benne fölkelteni, és új haza iránt való vágyat. De ott sem szeretem a cionistákat, ahol a szegény zsidónak különben sincsen hazája. Nem csak azért, mert a cionisták úgy sem fogják azt a szegény üldözötteknek megadni, s nem csak azért, mert káromkodásaikkal elkedvetlenítik azokat, kik eddig segítői voltak az üldözött, elnyomott, szegény zsidóknak, kikért ők (a cionisták) semmit sem tettek még, hanem azért, mert úgy vettem észre, hogy a cionismus *üzleti vállalat* alá aljasult. Nyakra-főre teremtenek állásokat, hivatalokat; fizetnek száz meg száz ágenst, alapítanak ujságokat és költsékeznek, mint a milliomosok egyetlen fiai. A bank berendezésére annyit adtak ki, hogy azzal a pénzzel három olyan bankot lehetne berendezni és mindezt a szerencsétlen, üldözött, nyomorult zsidó filléreiből, ki, szegény, szalmaszála bekapaszkodik.

A rebet most megszakította egyik legénye, jelentvén, hogy itt az ideje, hogy utra készüljön. A rebe megmagyarázta erre, hogy a holnapi napot, Adar hó 7-ikét (ebben az esztendőben február 26-án) Nagy-Kállón kell töltenie, mert erre a napra esik a több mint 60 évvel ezelőtt elhunyt nagykállói szent halálának évfordulója, amikor ezrével zárandokolnak a czadik sirjára. Bocsánatot kért tehát, hogy a társalgást megszakítja, amire kölcsönös udvarlások közt távoztunk, de nem a nélkül, hogy a fogadószobában erős léket ne ütöttek volna bugyellárisainkon a »testőrség« tagjai. Még a konyhába pillantottunk be, mely tele volt jámbor asszonyokkal (hogy épüljenek a rebe közelségén) és ahol a rebeczenek, egy még fiatal, átszellemült arcú asszonynak, ki különben már nagymama (14 éves volt, mikor férjhez adták) köszönetet mondjunk a remek theáért.

(Folytatom.)

Szabolcsi Miksa.

M e t u r g e m a n.

(Szerkesztői üzenetek.)

Mélicz. Komédia. Követelték, hát beleegyezett. Hisz az apácák csak nem zsidók, hogy más felekezet gyermekét dajkálják. Egyik intézetünkben elhelyezett keresztény gyermek hozzátartozói arra kérték nemrég az előjáróságot, vennék föl a gyermeket a zsidó hitbe, mire a felelet az volt, hogy keresztény gyermeket fogadtak be, mint keresztényt fogják elbocsátani. Külömben is tiltják a törvények. Ezek a törvények, igaz, nem kötik sem a katolikus papot, sem az apácákat, de ez az ő dolguk. Egy tucat budapesti zsidó gyermeket tudunk, kiket a törvény tudatos megsértésével kereszteltek el, anélkül, hogy a pesti hitközség reklamálta volna őket. Azokból a gyermekekből ugyanis, kiket a szülők visznek a smadra, úgy sem nevel zsidókat a hitközség, még ha vissza is kapná őket, de nevelne martyrokat plebánusokból. Elképzelheti ezek után, hogy szó sem lehet arról, hogy a hitközség ki akarta volna kérni a kis fattyut, kit az apácák keresztényi szeretete máris kis antiszemitává nevelt. A zsidó árvaházak külömben sem vehették volna föl a gyermeket, minthogy azok csak törvényes gyermekeket nevelhetnek. Fölszólalnánk eme intézkedés ellen, ha a budapesti zsidó árvaházak, melyek együtt 500 árvagyermeket nevelnek, csak a felét tudnák fölvenni a *törvényes* gyermekeknek, kik, szegények, árvaházba vágyódnak. Az intézkedés szükkeblűnek látszik, de tulajdonképen nem más, mint az erkölcsi iszony, mely a zsidóban régi időktől fogva megvan a mamzer ellen. Az a Wohlscheinné sem tett mást, mint dugdosta leánya fattyját, szégyelte leánya szégyenét. Bizonyos körökben az ilyen fattyuval másképp szoktak elbánni. Egyszerűen elteszik láb alul. (Tessék csak visszagondolni bizonyos esetekre). A zsidó asszony csak rejtette, elhanyagolta, tán gyűlölte is; de nem éhezettette, ruházni pedig úgy ruházta, mint sok ezer szegény szülők ruhazzák gyermekeiket: rongyokkal. Bűn volt, embertelenség, mit azzal a végtére is ártatlan gyermekkel elkövettek, de nem cselekszi-e ezt a fattyuval — kérdezte egyik magyar napilapunk vezércikkében egyik gondolkodó magyar írónk — a társadalom is, a törvény is? Nem zárták-e ki atyja örökségéből; nem tiltották-e el atyja nevének viselésétől; nem különböztették-e meg sok másban is a többiétől? Való, igaz, övéi csak az ártatlan gyermeket lássák, de hisz meg is lakoltatják bűneikért Wohlschein zsidókat; meglakoltatják jóval másképp, mint másokkal tennék, kik nem Wohlscheinék és nem zsidóék. És jól teszik, hogy különös szigorral büntetik. A zsidótól megszokták, hogy gyermekét jobban szeresse, érte többet áldozzon, mint más szülők a maguk gyermekeiért, — hisz azért keltett olyan roppant feltűnést az az eset: *zsidóktól* teljék ki ilyes valami! mondogatták mindeuitt. Nos, ez a csodálkozás, ez a jogos föltűnés nagy bók a zsidó szülői szeretetnek.

—er—nd. Budapest. A vers, melyre az apátplebános ur köszönő levelében hivatkozik, ez: »Istennek ad kölcsönt, ki a szegényen könyörül.« (Salamon példabeszédei 19. 17.)

Eger. Ha nyomtatva nem látnók, azt hinnők, hogy meg akar tréfálni. Boldog ember az a maguk rabbija, hogy azon törheti a fejét, hogy lehetne megóvni Izraelt attól, hogy peszachkor, mikor tilos a kovászos dolog, ne járjanak kovászfélével ragasztott talpu cipőben. — Külömben — nemde — jól érzi magát a vallás az orthodox Izraelben, ha az iskolákból kikerülő gyermekek nem is tudnak imádkozni, mi? Kovászos gondolkodás az ilyen, minővel peszachon kívül sem volna szabad élni. A vallást az ilyen szőrszálhasogatók egyszerűen neveltségessé teszik.

Emlékeztet külömben az eset a következő anekdotára: Apa és fiu a roppant megkötésekről diskurálnak, melyekkel a szigorú rabbik az étkezési törvényeket a magok jószántából külön-külön is megszorították. — Jó lelkiismerettel az összes törvényeket és megtoldásokat megtartó zsidó már csak izzó parazsat ehet, — szolt szomorúan az apa. Amint így beszélgetnek, a fiu tekintete az udvaron dolgozó favágóra esik, ki, hogy jobban folyjék a munka, fűrészét szalonnával kente meg. — Apám, kiáltott föl erre a fiu, már parazsat sem szabad enni! — Hogyan, fiam, miért nem? — Ugy-e a parázs fából lesz, édes apám; ugy-e a fát fűrészelik, már pedig a fűrész, mint látod, szalonnával kenik.

Nagyváradai orthodox. Nem érti főrabbiukat, — mi értjük. Ugyanaz a főrabbi az, ki az egyházpolitikai küzdelmek idejében tüzes templomi beszédben arra hívta föl az orthodoxiát, küzdjenek a *reczepció* ellen. Hogy ennek úgy kell lennie, azt merész akrobatikus kunstsütkkal bizonyította be, minőt az exegézis terén még nem igen pipáltak. A vizsály szó (מחלוקה) és a Jákob szó (יעקוב) betűinek — így argumentált a nagyváradai zsidó békeapostol — egy a számértékük. (Meg van nyomtatásban ez a csodaprédikáció.) Jákob ivadékainak tehát a vizsály kell. Mestereinknek a békéről hirdetett felséges tanai, nemde, eltörpülnek a hatalmas argumentum mellett, hogy Jákob és machlóka betűinek számértéke egyenlő, ami, mellesleg megjegyezve, nem is igaz, mert az előbbi számértéke 188, az utóbbié 189.

Ugyanaz a főrabbi az, ki vagy másfél év előtt takaros kis botrányt inscenált a nagyváradai járásbíróság előtt, mit a néppárti közlöny kivételével, elítélt mindenki széles Magyarországon. Az orthodox főrabbi, ki hajadon fővel ült a tárgyaláson, esküt tenni rabbinusi sipkában sem akart. Neki kalap kell az eskühöz, amiért a bíró tudvalevőleg 500 koronányi bírságra ítélte, mit a felsőbb bíróságok is helyben hagytak.

És ugyanaz a főrabbi az, ki most arra a vakmerőségre vetemedik, mit eddig soha sehol semmiféle chaszideus rabbi sem követelt még, hogy t. i. a községéhez csatlakozó, eddig a kongresszusi hitközséghez tartozott házaspár, melyet annak idején kongresszusi rabbi esketett, *ujból kösse meg a házassági frigyét*, mert ő azt a házasságot zsidó házasságnak el nem ismeri! Mi más ez, mint beteges föltűnési vágy, még pedig botrányok révén, minthogy mással a főrabbi ur ugysem tűnt még föl.

Az orthodox közvetítő-bizottság, melynek a nagyváradai főrabbi is tagja, csak nemrég vette föl az orthodoxia kötelekébe a rákos-palotai hitközség egy részét. Követelte-e valaki, hogy a házaspárok ujból vegyék el egymást? Ilyen örületre soha senki sem gondolt, amint hogy nem gondolt soha senki egyebekre sem. Anélkül, hogy a *legcsekélyebb változás* történt volna akár a hitközség, akár az egyesek életében, váltak orthodoxokká ma, kik tegnap még más pártárnyalathoz tartoztak. Ugyanabba a templomba jártak, ugyanolyan istentiszteletet tartottak, ugyanolyan jámborok, vagy ugyanolyan istentelenek, mint azelőtt. Összevesztek, nem akarták egymást, hát különváltak és külön hitközséget alakítottak. Lettek volna véletlenül orthodoxok, akkor a kiválni akaró rész az orthodoxiából vált volna ki. Mert ezeket a különválásokat még csak komolyan venni is kár. Elnök akar lenni valaki, állást akar csinálni valakinek, hát alkot orthodox hitközséget. Egységes szervezet hiányában, zilált pártviszonyaink között teheti, hát teszi. Ézt a nagyváradai orthodox főrabbi csak úgy tudja, mint mi, ami nem gátolja őt abban — mert Jákobnak és

machlókenak egy és ugyanaz a számértéke — hogy a házassági frigy új megkötését követelje a községébe lépő más pártáryalatu zsidótól, ami, eltekintve attól, hogy arculütése a zsidó törvénynek, oly viszáltnak és meg hasonlásnak veti el a magvát, melynek nyomán csak átok és romlás kelhet ki.

Figyelmeztető. Mit tehetünk az ellen a merénylet ellen? Nem tehet itt senki semmit, csak az illető hitközség. Vajjon megembereli-e magát? Ki tudja, nem uralkodik-e fölötté is az a szellem, mely a bölcsék mondása szerint elpusztította Jeruzsálemet, melynek neve Éjvoh (איבוי) és melynek jelentése oktan gyűlölködés. Nem külső, de belső gyűlölködés. Egy szellemes midrasmagyarázat szerint איבוי Jeremias siralma első sorának kezdőbetűiből áll. איבוי יבוי דעיר (Écho josvo vodod hoir = ó be elpusztult a város!). Az oktan belső gyűlölködés juttatja tönkre a fennálló szerveket — folytatja a midras — és nem a külső ellenség, ami mindenesetre méltóbb és nemesebb magyarázat, mint hogy Jákób és Machlóka betűinek számértéke egy. — És kívülről még a nagy szolidaritást lobbantják szemünkre! —

Dorottya uteza 3. Nem emlékszünk rá, hogy az áldásra magyarázott átkot Gyöngyszemeink rovatában közöltük volna, inkább arra emlékszünk, hogy valahányszor keresés közben ráakadtunk, kikerültük. Kissé erőszakoltnak találtuk, de az nem tesz semmit, azért elmondjuk. Rabbi Simon ben Joachi fiára két átutazó tudós ilyen áldást mondott: Vess, de ne arass; ami a házadba kerül, az onnan el ne menjen; ami a házadból elkerült, az vissza ne térjen hozzád. Házad soká várjon rád, addig sátorban lakjál. Asztalod földulassék és ne köszöntsd az új esztendő. A megrémült fiúnak a nagy Simon ben Joachi így magyarázta a furcsa áldást: Vess, de ne arass, ezzel azt akarták mondani, hogy legyenek gyermekeid, de ne temesd őket. Ami a házadhoz kerül, onnan el ne menjen, ez azt jelenti, kapjál menyeket, de azok aztán ne térjenek vissza a szülői házhoz. Ami a házadtól elkerült, az vissza ne térjen hozzád, annyi mint férjhezmenő leányaidat ne küldjék vissza atyjuk házába. Házad soká várjon rád. Házad alatt sirodát értették, mert ez az ember háza a sátor a földi lakóhely. Asztalod földulassék, azaz legyenek gyermekeid és unokáid, kik megzavarják lakomádat. Hogy ne köszöntsd az új esztendőt, ezalatt a második feleséget kell érteni, a tudósok ezzel ezt kívánták, hogy feleséged sokáig éljen.

Miklósvár. A kép is más, a virág is más. Kép a sarkkővön alaptörvénybe ütközik, míg virágot a siron törvény nem tiltja. A rideg egyszerűségből, melylyel Izraelben a halottat temették, a temetőt berendezték, folyt az is, hogy a sirokat különösen az askanaz községekben (hogy meg ne szégyenítsék azt, ki nem teheti) minden dísz nélkül hagyták. Van azonban számos, különösen szefard község (hol a temetők is díszesebbek, mint a mieink), hol nagyon ápolják a sirokat és virágdiszszal ültetik be. Azokat a virágokat azonban nem szabad *semmire* sem fölhasználni, Ami a siron van, az a hallotté, abból elvenni, fölhasználni semmit sem szabad.

Fr. A. Ahoz a pénzhez nem lett volna szabad hozzányulni. A hitközsség a jótékonyágnak szánta, *meg-tette alapítványul*, melyről jegyzőkönyv is van, — azt az összeget tehát másra nem fordíthatja, sem templom tartozására, sem semmiféle dolognak a megfoltozására, különben foltot ejt önmagán, melyet csak úgy moshat le, ha a jogtalanul fölhasznált összeget azonnal pótolja és kijelenti, hogy kölcsönképen vette azt a szegényalapítványból.

Dr. —dy —ác. Budapest. A tudakolt egyletről nem tudunk semmi rosszat. Céljai szépek, tagjai szegények, ergo bátran támogathatja. Röviden: elég komoly arra, hogy támogassa, de nem elég komoly arra, hogy komolyba vegye.

B., S., — M. J., — és G. S. Békés-Gyulán. A kihirdetés nemcsak állami, de fontos vallási érdekeket is óvott, föntartandó tehát az új aerában is. Ha a polgári anyakönyvvezetőnél meg is történt a kötés, még nem bizonyos, hogy az új pár chupa alá is mehet. Hát ha a férfi kóhén és a nő elvált asszony; vagy ha a férfi nem is kóhén, de a nő, ki elvált asszony, csak az országos törvény szerint vált el a férjétől; vagy a férfi volt házasság és nem adott feleségének getlevelet? Egyéb akadályok is lehetnek, mik a kihirdetés intézményét szükséges valamivé teszik.

A kihirdetés tehát fönnartandó, bizonyos azonban, hogy a rabbi föl is mentheti alóla a feleket, kiket pl. ismer, vagy akikről meg van győződve, hogy nem hallgattak el előtte olyas valamit, mi házasságuk akadályát képezheti, mert a kihirdetés nem vallási parancs és elmaradása sem akadályozó, sem bontó következményekkel nem jár.

B. B. Ha az illető a hitközségi adót máshol fizeti, nem lehet kényszeríteni.

H. M. Szatmár. A kért verset illetőleg a Deutsch Henrik fordítása a helyes. Az I. M. I. T. fordításának különben is az a hibája, hogy csak arra ügyelt, hogy hiven adja vissza az eredetit, nem arra is, hogy a héberül nem tudó közönség meg is értse. Mit is gondoljon a laikus ezalatt a tilalom alatt: »Ne legyen *szentelt* nő Izrael leányai közül és ne legyen *szentelt* férfi Izrael fiai közül (Mózes V. 23. 18.)? A beavatott tudja, hogy fajtalan nőről és fajtalan férfiről van szó, kik a kanáni népek közt a bálványok istentisztelete körül működtek, kiket szenteknek mondtak (fajtalan-sággal szolgálták a bálványt) és kiknek azért a héberben is *kades* és *kadesa* a nevök. Hünek tehát hü, nagyon is hü az I. M. I. T. fordítása, csak hogy a laikusok mit sem értenek belőle. Pedig azt a fordítást a laikusok kedvéért készítette a társulat.

Marosi. Furcsa kérdés. Mit tegyen a férj, ha felesége arculüti? — Bevalljuk, hogy erre nem találunk kádenciát a talmudban; pedig a talmudról azt mondják, hogy benne minden megtalálható. A talmud csak a férjre mond szörnyű ítéletet, ki felesége ellen emeli föl kezét; férjet, kit a felesége ver meg, nem tudtak elképzelni, akárcsak a rómaiak az apagyilkost. Minthogy tehát régi auktoritásra nem hivatkozhatunk, nem is adunk határozott választ, hanem azt mondjuk, hogy attól függ, milyen körülmények között kapja a férj a nyaklevest. Ha hajnalban kapja, mikor éppen a tivornyáról érkezik haza, csókolja meg a büntető kacsót és szóljon: édes feleségem, édes ez a büntetés, megérdemlem, de ígérem, megjavulok. Ha komoly, rendes ember a férj, a feleség meg *nem beteg* és mégis úra ellen emeli a kezét, akkor ne kérjen tanácsot a férj, hanem üssön rá arra a kézre, úgy, hogy jó soká emlékezzék rá tulajdonosa. Az elhagyás semmi, nem is igazolt, nem is okos. Az ilyen asszonyt meg kell verni és megtörtani. Idővel a legjobb feleséggé válhat.

Váci-körut 80. A Szivan hó 14-ikére eső szombat haftórája ez: Birák (Sóftim) 13. fejezete 2. versétől a fejezet végeig. A bariczvának ezt a haftórát kell betanulnia.

H i r e k.

— **Izr. ösztöndíjak.** A főiskolák zsidó hitű kevésbé módos, de szorgalmas és jeles tanulóinak egy kis aratásuk van most. Az Orsz. izr ösztöndíjalap fennállása óta most a *harminczadik*. Az első évben bizony csak 800 korona értékű volt az aratni való — míg az idén már 13560 K, a tavalyinál is 400 koronával több. 75 nagy diák kap ebből a summából kisebb nagyobb díjat tanulmányai megkönyvitésére és a további munkálkodásra való ösztökölésre. Ez is summa. Harmincz év alatt ez az évről évre gyarapodott summa sokra ment, úgy hogy több százan vannak olyanok, a kiket a magyar kultúra munkásaivá ez az alap segített kiképezni, ami nem kis miszio. A díjak odaitélése folyó hó 11-én *Kohn* Sámuel dr. elnöklésével tartott ülésén történt. A folyó 1900/1901 tanévre kiírt ösztöndíjakat a következő folyamodók kapták:

1. a báró Eötvös József-féle 400 koronás ösztöndíjat két egyenlő részben: *Doroghi* Ervin és *Handler* Illés joghallgatónak;

2. a dr. Pollák Henrik-féle 400 koronás ösztöndíjat: *Hermann* Emil orvostanhallgatónak;

3. a Leitersdorfer Lipót-féle 400 koronás ösztöndíjat: *Gut* Árpád műegyetemi hallgatónak;

4. a Rapoch Ignác és Francziska-féle 400 koronás ösztöndíjat: *Antal* Márkus bölcsészethallgatónak;

5. a Baumgarten Bernát-féle négy 200—200 koronás ösztöndíjat: *Widder* Albert, *Ritter* Náthán, *Weisz* Ármín és *Sonnenfeld* Arthur műegyetemi hallgatónak;

6. a Hirsch Klára báróné jótékonyági alapítványának három 200—200 koronás ösztöndíjat: *Altmann* Jakab bölcsészethallgatónak, *Illési* Aladár orvostanhallgatónak és *Hámos* Lajos műegyetemi hallgatónak;

7. a Wahrmann Mór-féle két 240—240 koronás ösztöndíjat négy egyenlő 120 koronás részben: *Toffler* Gyula, *Helfgott* Ármín, *Brand* Jenő és *Lamm* Dezső műegyetemi hallgatónak;

8. a Sváb Sándor és Lujza-féle két 200—200 koronás ösztöndíjat: *Stéger* Hugó és *Ungár* Aladár joghallgatónak;

9. Pollák Jakab-féle két 200—200 koronás ösztöndíjat: *Bász* Miksa és *Davidovics* Dezső bölcsészethallgatónak;

10. a Wahrmann Sándor-féle két 200—200 koronás ösztöndíjat: *Messinger* Manó és *Weinstein* Dávid joghallgatónak;

11. a Sváb Károly-féle 240 koronás ösztöndíjat két egyenlő részben: *Schäfer* Ármín és *Barta* Jenő műegyetemi hallgatónak;

12. a Taub Salamon-féle 240 koronás ösztöndíjat két egyenlő részben: *Sándor* Miklós és *Sasvári* Géza műegyetemi hallgatónak;

13. a báró Popper Lipót-féle 200 koronás ösztöndíjat: *Takács* Adolf orvostanhallgatónak;

14. a dr. Oesterreicher Ede-féle 200 koronás ösztöndíjat: *Blau* Béla orvostanhallgatónak;

15. a Fochs M. L.-féle 200 koronás ösztöndíjat: *Fenster* Izsó joghallgatónak;

16. a Fochs Johanna-féle 200 koronás ösztöndíjat: *Gisskann* Jakab joghallgatónak;

17. a Schreiber Mór és Ernesztin-féle 200 koronás ösztöndíjat: *Baumgarten* Sigfried bölcsészethallgatónak;

18. a Sternthal Arthur-féle 200 koronás ösztöndíjat: *Erdélyi* Jenő orvostanhallgatónak;

19. a Neumann Julia és Miksa-féle 200 koronás ösztöndíjat: *Hevesi* Jenő bölcsészethallgatónak;

20. a Sváb Lőrincz-féle 200 koronás ösztöndíjat: *Balázs* Ármín orvostanhallgatónak;

21. a Schwarcz Ábrahám és neje-féle 200 koronás ösztöndíjat: *Friedbauer* Manó bölcsészethallgatónak;

22. a Kohn Salamon és Jozefa-féle 200 koronás ösztöndíjat: *Hirschfeld* Manó rabbiképző intézeti hallgatónak;

23. a dr. Rózsay József-féle 200 koronás ösztöndíjat: *Blassberger* Győző orvostanhallgatónak;

24. a dr. Böhm Jakab-féle 200 koronás ösztöndíjat: *Menczer* Ernő orvostanhallgatónak;

25. a Singer Vilmos-féle 200 koronás ösztöndíjat: *Politzer* Zoltán orvostanhallgatónak;

26. a Spitzer Gerson és Julia-féle 200 koronás ösztöndíjat: *Korach* Regina bölcsészethallgatónak;

27. a dr. Goldberger Adolf-féle 200 koronás ösztöndíjat: *Fischer* Mór orvostanhallgatónak;

28. a Wolfner Gyula-féle 200 koronás ösztöndíjat: *Goldberger* Izidor rabbiképző-intézeti hallgatónak;

29. a dr. Hirschler Ignác-féle 200 koronás ösztöndíjat: *Markbreiter* Irén orvostanhallgatónak;

30. a Schreiber Ignác és Fanni-féle 200 koronás ösztöndíjat: *Goldberger* Márk orvostanhallgatónak;

31. a Schmidl Mór és Mária-féle 200 koronás ösztöndíjat: *Keller* Salamon joghallgatónak;

32. a Schwarcz Samu-féle 200 koronás ösztöndíjat: *Goldberger* Anna orvostanhallgatónak;

33. a hatvani Deutsch Bernát-féle 200 koronás ösztöndíjat: *Magyar* Ernő joghallgatónak;

34. a Gomperz Zsigmond-féle 200 koronás ösztöndíjat: *Lövinger* Salamon rabbiképző-intézeti hallgatónak;

35. a Stern Ignác és Anna-féle 200 koronás ösztöndíjat: *Rubin* Mózes bölcsészethallgatónak;

36. a dr. Pollák Henrik-féle 200 koronás ösztöndíjat: *Mann* Ábrahám orvostanhallgatónak;

37. a Machlup Adolf-féle 200 koronás ösztöndíjat: *Pick* Jenő bölcsészethallgatónak;

38. a Bloch Mózes-féle 200 koronás ösztöndíjat: *Sik* Bernát rabbiképző-intézeti hallgatónak;

39. a Brachfeld Adolf és Mária-féle 200 koronás ösztöndíjat: *Politzer* Simon orvostanhallgatónak;

40. a Baumgarten A. Fülöp és Fanni-féle 200 koronás ösztöndíjat: *Wirth* Kálmán bölcsészethallgatónak;

41. a dr. erényi Ullmann Sándor-féle 200 koronás ösztöndíjat: *Székelly* Aladár joghallgatónak;

42. a Stern Miksa-féle 200 koronás ösztöndíjat: *Ostern* Salamon bölcsészethallgatónak;

43. a Wolfner Zsigmond és Anna-féle 200 koronás ösztöndíjat: *Eismann* Móricz bölcsészethallgatónak;

44. a Latzko Náthán-féle 200 koronás ösztöndíjat: *Dénes* Lajos bölcsészethallgatónak;

45. egy egyleti 200 koronás ösztöndíjat: *Székelly* Ábrahám bölcsészethallgatónak;

46—51. hat egyleti 100—100 koronás ösztöndíjat: *Stern* Manó, *Weinberger* Nándor, *Dénes* Rezső, *Rosenzweig* Henrik, *Décsi* Ernő és *Löwy* Lajos első éves joghallgatónak;

52—57. hat egyleti 100—100 koronás ösztöndíjat: *Molnár* Ernő, *Dallos* József, *Roller* Benő, *Ländler* Dezső, *Róz* Gusztáv, és *Veszprémi* Dénes műegyetemi hallgatónak;

58—63. hat egyleti 100—100 koronás ösztöndíjat: *Silberfeld* Jakab, *Urbach* Henrik, *Richtmann* Mór, *Weisz* Sámuel, *Klein* József és *Schönfeld* Áron rabbiképző-intézeti hallgatónak.

Az összes folyamodók kérvényeiket dr. *Simon* József kir. tanácsos urnál (Budapest, V., Fürdő-u. 10) átvehetik.

— **Az I. M. I. T. erősödése.** Az Izr. Magyar Irodalmi Társulat tért hódít. Akik eddigi működését figyelemmel kísérik, mind több és több föladatot találnak a számára. Erről tesz tanuságot két bejelentés, melyek a társulat folyó hó 13-iki igazgatósági ülésén kerültek sorra. Az egyik, hogy *Tenczer Pál* egy pályakérdés kitűzésére újabb 2500 K. összeggyűjtését ajánlotta föl, melyet folyó évi május hó 1-én már át is fog adni; a másik, hogy a minap elhunyt *Kunewalder M. L.* 8000 koronát hagyott a társulatra, melynek jövedelme részben a társulat szabad rendelkezésére marad, részben pedig két pályakérdésre szolgál nevezetesen: *az ifjúság számára írandó elbeszélésre* és egy tudományos tételre. A társulat munkakörébe így a Kunewalder-féle hagyaték olyan tért vont be (ifjúsági elbeszélés), melynek hiányát az Egyenlőség már évekket ezelőtt hangoztatta. Tenczer Pál a felajánlott 2500 koronával a zsidók történetének megíróját kívánna jutalmazni. Erre a célra azonban — tekintve a zsidóság történetének rengeteg anyagát — a 2500 K. kevés. Ezt a művet jobban úgy sem tudná ma megírni senki, mint tette *Grätz*. A pályadíjat a kisebbik Grätz jó magyar lefordítására lehetne fölhasználni. Tenczer Pál kérdéses levele különben ez:

»*Tekintetes Igazgatóság!*

Örömmel tapasztalom a szép sikert, melylyel »a Budapest területén fennálló hitközségek története« című pályakérdés járt, melyre a kitűzött díjat én voltam szerencsés annak idején néhány kiváló hitsorszosunk körében összegyűjthetni és az IMIT-nek felajánlatni. Azt remélem, hogy egy újabb pályadíj, melyet hasonló módon vagyok kész beszerezni, szintén serkenőleg fog hatni valamelyik tudós írónkra, hogy oly munkával gyarapítsa a hazai irodalmat, melytől sok tekintetben okulást és tájékozást várhatunk. Úgy képezem, méltó volna az IMIT-hez és fokozná már eddig szerzett érdemeit, ha sikerülne pályázat útján a zsidóság történetét megírtnia. Pályadíjjal felajánlok ezennel 2500, kétezeröt száz koronát, a mely összeget legkésőbb folyó évi május 1-ig lesz szerencsém a Tekintetes Igazgatóságnak beszolgáltatni. A pályakérdés fogalmazását és az összes részletek megállapítását a Tekintetes Igazgatóságra bízom. Én pedig boldog vagyok abban a föltevésben, hogy felekezetemnek és irodalmi társulatának oly szolgálatot tehetek, melynek a hazai irodalom is hasznát látja.

Kitűnő tisztelettel maradok a Tek. Igazgatóságnak.

Budapest 1901, márczius 7-én, készséges szolgálja

Tenczer Pál s. k.

— **Egy püspök, kire sértés a rituális vérvádban való hit.** A köngrätzi püspök, *Brinitz* dr. több lap egybehangzó állítása szerint, becsületsértés miatt fenytő feljelentést tett egy frankfurti és új wiesbadeni lap ellen, azért mert azt állították róla, hogy a szószékről azt hirdette volna, miképpen a polnai esetben bebizonyított rituális gyilkosságot lát. Panaszlevelében szószerint ezt állítja: »A magánpanaszos 1894 óta egyáltalán nem volt a polnai templomban és sem Polnában, sem Königrätzban nem prédikált a rituális gyilkosságról. Azt a zsidókra kent vádat, mintha rítusukban olyan meghagyás volna, mely keresztény vér használatát kíváná, régi idők óta valótlannak mondták a zsidók, és azt a tudomány nagy tekintélyei és a katolikus egyház legfőbb méltóságviselői is valótlannak jelezték. *Bizonyára senki sem tudott a zsidó rítusból olyan meghagyást kimutatni, amelyben egy ilyen barbár szokás létéről csak a legcsekélyebb vonatkozás is találtatnék.*« A panaszbeadvány kifejti továbbá, hogy a sértés, mely abban a föltevésben nyilvánul, hogy a kath. püspök a neki tulajdonított

nyilatkozatot tehetne volna, — *igen súlyos.* Egy osztrák lap ebből az alkalomból utal arra, hogy a szóban forgó két lap a frankfurti *Kleine Presse* és wiesbadeni *Freidenker*, a volt polnai cooperator, most neudorfi lelkész, *Blczek Nándor* is avval gyanúsította, hogy a polnai leányhoz, fivéréhez és anyjához benső szálak fűzték, meg hogy az a tanács, hogy leány hulláját az erdőbe vigyék — és a tett elkövetésével a zsidókat vádolják, tőle eredt volna s gyónás alkalmával adta volna. Erre való tekintettel az idézett lap nyílt levélben kéri föl a köngrätzi püspököt, hogy mint a vádolt lelkész felelőse utasítsa azt is a nevezett lapok ellen való per megindítására.

— **A szegedi zsidó hitközség** f. hó 12-ikén várhelyi *Rósa* Izsó dr. elnöklésével évi közgyűlést tartott. A napirend előtt kegyeletes szavakkal emlékezett meg az elnök *Szécsi* Zsigmond elhunytáról, valamint két nyugdíjas tanítóinak *Deutsch Sámuelnek* és *Schulhof Lajosnak* haláláról. Ezután tudomásul vette a közgyűlés a templom építéséről szóló jelentést, amelyből megtudták, hogy az előzetes és az építési költségekre eddig 113,457-32 k. költség merült föl. A zárszámadás, a vagyon, az alapok és alapítványok kimutatásait, valamint a számvizsgáló és az alapítvány-ellenőrző bizottság jelentéseit tudomásul vette a közgyűlés, a fölmentvényt megadta és *Partos Simon* dr. indítványára köszönetet szavazott az elnöknek, az előjárásnak és a tisztviselőknek eredményes működésükért. Az évi jelentés első sorban a templom-építés ügyével foglalkozik, mint a múlt évben választott előjáróság programjának első pontjával. Elismeréssel szól a tagok áldozatkészségéről s a példás egyetértésről, mely a képviselőtestületet és előjáróságot egybefűzi. — Az új templom fölépítése, berendezése és teljes fölszerelése, a templom belsejének s a körülötte levő területnek feltöltésével és parkírozásával, az előjáróság számítása szerint, 400,000 koronát igényel. A tervek díjazásával s egyéb az építkezés vezetése körül mutatkozó kiadásokkal és az előre nem látható pótmunka költségeinek betudásával a szükséglet 435,000 koronára emelkedhetik. 1900. év végéig erre kifizettetett 73,457-32 k. s így még 361,600 k. szükséges, melynek fedezetére már eddig is rendelkezésre áll 248,000 k, úgy hogy még 113,600 k. lesz beszerzendő. A munka tulnyomó nagy részét szegedi vállalkozók végzik, akik ezt f. év nov. 30-ikára be akarják fejezni. A felső kiképzés befejezését 1902. ápr. 15-ikére tervezik, a felavatást 1902. év május havában szándékoznak megejteni s az első rendes istentiszteletet 1902. év sevuósz-ünnepén tartanák. További tervbe vett építkezések az óvó és tornahelyiség s az új község-háza. — Beszámol a jelentés arról, hogy a hitközség vagyonkezelésében a takarékoság volt az irányadó, aminek illusztrálásul kiemelik, hogy az emelkedett szükségletek pontos fedezése mellett 9280-24 koronát fordítottak az 1899-ben 64,380 koronáért vett ingatlanok résztörlesztésére, a templomi alap igénybevétele nélkül. Ennek dacára is az 1900. év végén 4679-29 k. pénztári fölösleg mutatkozott. Említi a jelentés, hogy kidolgozás és tárgyalás alatt vannak: a módosított hitközségi alapszabályok, a tisztviselői nyugdíjszabályzat és az imaszékek nyilvántartási könyvére és forgalmára, valamint az istentiszteletre, az ezzel összefüggő templomi és egyéb szokásos teendőkre vonatkozó szabályok. Az évi jelentés további fejezetei részleteket közölnek. A zsinagógai évben *Löw Immanuel* főrabbi 39, *Löwinger Adolf* dr. segéd-rabbi 18 hitszónoklatot tartottak. Alkalmi istentisztelet és pedig többnyire nemzeti jellegű 6 volt. Hitoktatást 1161 tanulóknak adtak: 597-nek

községi, 528-nak nép-, és 36-nak ipar- és leányiskolákban. Jótékonyági czimeken a hitközség 4244-21 koronát fizetett ki. Hét fél *kamatmentes kölcsönt* kapott, 159 szegény 1847-20 kor. téli segélyt kapott. 87 szegény iskolás gyermeket felruháztak és tankönyvekkel láttak el. A román zsidók segélyezésére 650 koronát fordítottak. A népmozgalmi adatokból megtudjuk, hogy házasságot 59-et kötöttek és hogy 174 születés, meg 94 halálozás fordult elő. Kultusadó czimén előirányoztak 41,297-24 kora, befolyt erre 35,183-13 k. A hitközség iktatójába 2628 ügydarab érkezett, a jegyzői hivatal 1770 darabot s a rabbisági hivatal 655 hivatalos iratot adott ki. A jelentés felsorolja a különféle adományozásokat, az alapítványokat és alapokat s külön a templomépítési alapot. A zárószámadás szerint az 1900 évi pénztári forgalom 273,585 05 k. volt. Az alapítványok 46,789-06 koronára, a községi alapok 6808-91 koronára rugnak. A tiszta vagyon a templomba befektetett tőkén kívül 186,382-48 k.

— **A miskolci izr. hitközség a szegényügy rendezésére** 38 tagból álló bizottságot választott, melynek elnöke *Kazai Mór*, dr. alelnöke *Braun Jakab*, jegyzője *Braver Izrael* hitk. jegyző, pénztárosa *Haas Soma* hitk. másodjegyző. A szegényügyi-bizottság feladata: Miskolc város területén lakó akár koldulásból élő, akár munkaképtelenség miatt makukat fel nem tartható szegény izraeliták fentartása és segélyezése. E célból a bizottság 15 albizottsággá alakult, a jelentkezett és bejelentett szegényeket lakásukon felkereste és a szegények jegyzékét összeállította. A szegényügyi bizottság ezután 169 szegény részére 10-16 kor. havi állandó segélyt szavazott meg, és a havi segélyeket f. é. január 5-ike óta havonta 2-szer, 5- és 20-án, 2 részletben folyósítja. Maig összesen 2.023.- kor havi segélyt folyósított a szegényügyi bizottság, ezen kívül a szegények a Chevre-Kadistól és a nőegylettől is élveznek havi 5-10 kor. segélyt, és a nőegylet által fentartott és a városi pénztárból is segélyezett népkonyhában ingyen ebédeket kapnak. A szükséglet az 1901 évben a 20.000 koronát fog meghaladni, melyhez a hitk. tagok önkéntes megadóztatás czimén mai napig már 14.000 koronát ajánlottak fel, a netáni hiányt a hitközség és a Chevre Kadisa részéről már megszavazott segély fogja pótolni.

— **A pécsi hitközség képviselőtestülete** április hó 7-ikén tartja évi közgyűlését. Ennek alkalmából közzétették az 1900. év pénztárforgalmára vonatkozó jelentést. E szerint a tiszta bevétel 133,071-85 kor., a kiadás 131,326-28 kor. A pénztári fölösleg a múlt évi áthozattal együtt 6689-53 kor. Közvetlen hitközségi járulékokból 23,986-10 koronát vettek be, a templomszékekből 10,900 koronát, bérszékekből és gabellából 16,698 kor.-t. A város kultusz-szubvenziója 3000 kor. Az iskola kiadásai 21,013-23 kor.-ra, a segélyezések 3073 60 kor.-ra rugtak. A tiszta vagyon 197,678 99 kor. Az alapítványok állaga 126,861-93 kor.

— **Megbizatás.** *Goldziher* Ignác dr. egyet. tanárt, a hirneves orientalistát, aki a pesti hitközségnek titkára, a magyar tudományos akadémia részéről szép elismerés érte. Az európai akadémiák egyesülete ugyanis a jövő héten tartja Párizsban kongresszusát s ezen való képviselővel a magy. tud. akadémia *Goldziher* Ignácot bizta meg.

— **Papiktatás.** Az abonyi hitközségnek, márczius hó 31-én ünnepe lesz. Akkor iktatja hivatalába az e hó 3-án egyhangulag választott rabbiját, *Blumgrund* Naftali drt, kinék megválasztatásáról már megemlékeztünk. A fiatal rabbi a bpesti rabbiszeminárium legképzettebb növendékeinek egyike, ki szónoki tehetséggel és különösen a talmudi tudományokban való jártassága által tűnik ki.

— **Államsegély zsidó koloniákra.** Az orosz földmivélésügyi miniszter a Cherson kormányzóságbeli zsidó koloniák támogatására *Somow* kir. jószágigazgató javaslatára 420.000 rubel segítséget utalványozott.

— **Interpelláció Molnár János prelátus urhoz.** Főtisztelendő és Nagyságos országgyűlési képviselő ur! Mint a kideríthetetlen tettesek által végzett keresztítördelések üldözőjéhez, de úgy is, mint a kereszt hivatott és törhetlen védőjéhez, Nagyságodhoz intézzük ezen pár sor irásunkat.

Van-e tudomása arról, hogy Szegeden, f. hó 10-én több keresztet leverdestek, még pedig nem is egyszerű keresztet, hanem mindjárt sirkeresztet?

Méltóztatik-e tudni, hogy a keresztet célpontul használták, kövekkel dobálták, többet kidöntöttek és néhány kőkeresztet megcsontítottak?

Méltóztatik-e tudni, hogy e kereszt megsejtői, tördelői: *Csucs Molnár* István 19 éves, *Kószó* János 16 éves, *Sánta* István 20 éves, *Sánta* József 15 éves, *Kéri* István 15 éves, *Dobó* József 15 éves, *Tóth* János és *Szélpál* Vincze ismeretlen koru suhanczok?

Ha igen: méltóztatik-e észrevenni, hogy a sihederek között egyetlen kazár sincs?

S ha igen: Mikor méltóztatik ezen keresztitördelések ügyében a képviselőházban interpellálni és a kormányt a kereszt megvédésére fölszólítani? Mikor méltóztatik továbbá gyűjtést indítani a szegedi temetőcsősz javára, akit a suhanczok agyonveréssel fenyegettek, és intézkedni, hogy a derék csőznek előismerését nyilvánítsa a magyar katolikusság — egyetemi ifjuság, papság?

— **Dévai hírek.** A dévai hitközség minapi közgyűlésén *Bátori* Ármán áll. főreáliskolai tanár indítványára elhatározták, hogy a rabbi és az összes tisztviselők fizetését 25%-kal felemelik. A hitközség elnöke *Steiner* Ferencz több mint 6000 koronát ajándékozott építkezési célokra és körülbelül 10,000 koronát előlegezett a hitközség tulajdonát képező rit. fürdővel összekötött gőzfürdőre. Új templom és iskola építését is tervbe vették, főleg *Díósi* Sámuel főrabbi buzgólkodása folytán.

— **A sümegi hitközség** a napokban tartotta évi közgyűlését *Epstein* Vilmos elnöklésével. Ez alkalommal az elnöklő köszönetet mondott a hitk. tagoknak, akik a román zsidók segítésére annak idején több mint 300 koronát adtak össze egy óra alatt. A gyűlés elhatározta, hogy 200 koronával a magyar izr. kézmű és földmivélési egyesület alapító tagjai sorába lép, oly módon, hogy alapító tagdíját a sümegi népbanknál kezelteti. Végül a IX. községkerületbe képviselőül újra *Epstein* Vilmos hitk. elnököt választották.

— **A magyar izr. kézmű- és földmivélési egyesület** választmánya f. évi márcz. hó 14-ikén *Neumann* Ármán dr. orsz. képviselő elnöklete alatt ülést tartott. A napirend előtt elnök kegyelettel emlékezett meg *Kunewalder* M. Fülöpnek, az egyesület egyik legrégibb lelkes tagjának elhunytáról, kinek emlékét jegyzőkönyvileg is megörökítették. Titkár bejelentette, hogy bold. *Davidsohn* Mór örökösei az egyesület javára 2000 korona alapítványt tettek, a pesti hazai első takarékpénztár-egyesület, 200 koronát, az egyesült budapesti fővárosi s az orsz. központi takarékpénztárak 100—100 koronát, *Hegedűs* A. vasbutorgyáros, az egyesület egykori növendéke, a tanonczmenhely részére 2 drb felszerelt vaságyat adományoztak. A múlt évi zárószámadást, mely szerint a bevétel 38,959 kr 68 fill. a kiadás 36,176 kor 45 fill. volt, az egyesületi vagyon pedig 11,300 kor. alapítványokkal szaporodott, helyben hagyták, ugyszintén az 1901. évre előterjesztett költségvetést is. Elnök indítványára *Handler*

Jónás és *Spitzer* D. H. választmányi tagoknak a taggyűjtés körül évek során át szerzett érdemeik elismerésül az alapítók sorába iktatását s a tanonczmenedékház emléktábláján való megörökítését határozták el. Az iskolaügyi bizottság előterjesztésére 13 felsőipariskolai és iparművészeti iskolai növendéknek II. félévi ösztöndíjait kiutaltványozták. Majd öröndetes tudomásul vették, hogy az állami földmivesiskolákba beadott földműves-növendékek a tanév I. felében jól beváltak és dicséretes előmenetelt tanusítottak. Végül elhatározták, hogy a régi hagyományhoz hiven peszach előestéjén a kézműves-növendékek számára az idén is »Széder«-ünnepélyt rendeznek.

— **Rabbiiktatás.** A vácsi status quo hitközség, mint irtuk, *Pollák* Fölöp, ó-becsei papot választotta meg főrabbi-jává. Az új lelkész beiktatása f. hó 2-ikán a délutáni 2 $\frac{1}{4}$ órai istentisztelet keretében ünnepélyesen fog megtörténni. Este társasvacsora lesz.

— **Esküvő és alapítvány.** Hliniki *Neuberger* Ignác kuriai bíró, szép és nagymíveltségű leányát f. hó 17-én vezeti menyegyzet alá *Somogyi* Manó egyetemi tanár. Ebből az alkalomból a vőlegény szülei, *Schnitzer* Mór és neje a pesti izr. hitközség fiúarvaházánál 2000 koronás alapítványt létesítettek.

— **A nagykanizsai izr. jótékony nőegylet** márczius 10-én *Vidor* Samuné örökös elnök elnöklésével, a tagok élénk részvéte mellett tartotta meg évi rendes közgyűlését. — Az elnöki megnyitó után *Révész* Lajos titkár felolvasta a lefolyt egyleti év minden nevezetesebb mozzanatát visszatükrözőtető jelentését, melyet a közgyűlés nagy tetszéssel fogadott. Az egyesület a bevételek szokatlan nagysága mellett is a lefolyt évben csak 335 K. 72 fillért takarított meg, mi annak tulajdonítható, hogy a bevételekhez arányítva, a segélyezéseket is fokozta. 5697 kor. 12 fillért fordított az egyesület 1900. évben emberbaráti és kulturális célokra. A jelentés tudomásul vétele után előterjesztették a tagok köréből beérkezett azon indítványt, hogy kegyeleti szempontból ne választás útján töltsék be a múlt évben elhunyt *Rapoch* Gyuláné urnő választmányi tagságát, hanem léptesse a közgyűlés az elhunyt leányát: *Zerkovics* Lajosné szül. *Rapoch* Lujzát egy évi időtartamra közfelkiáltással annak örökébe. — A szépen indokolt indítványt egyhangú helyesléssel és általános tetszéssel fogadták. — Az előterjesztett és jóváhagyott zárszámadásokból kiemeljük a következőket: nagyobb bevételi tételek: alapítási tagdíjak 500 kor., rendes tagsági járulékok 1641 kor. 50 fill., koszoru megváltási adományok 323 kor., templom-adományok 884 kor., vigalmak jövedelme 1764 kor. 63 fill. a hiházasi alap bevétele 826 kor. 18 fill., az árva-alap bevételei 472 kor. 60 fill. Az egylet vagyona 29297 kor. 40 fill. A zárszámadások tudomásul vétele után megválasztották az alapszabályok szerint kilépő 10 választmányi tagot u. m.: *Blau* Lajosné, *Kürschner* Ignáczné, *Ledofski* Árminnét, dr. *Neumann* Edénét, özv. *Pollák* Árminnét, *Rosenfeld* Adolfné, *Rothschild* Jakabné, *Scherz* Richárdné, *Tauber* Alajosné és *Weiser* Józsefnét 3 évre, nemkülömben 1 évre a számvizsgáló bizottságba: *Rothschild* Samunét, *Grünhut* Henriket és dr. *Ollap* Mór — A közgyűlés nevében végül *Kaster* Miksáné szép szavakban mondott köszönetet *Vidor* Samuné elnökasszonynak az egylet felvirágzása körül kifejtett tevékenységeért.

— **A tapolezai izr. nőegyesület** f. é. márcz. 3-án tartotta tisztújító közgyűlését. Az elnöki tisztségre ezuttal negyedszer egyhangulag *Pollakné* Frisch Adélt választották meg, mint ki a vidék jötevő nemtője s nemes péld,

dájával jár elől a közjótékonyág mezején kifejtendő munkásságban. — Leányának esküvője alkalmából is az izr. nőegylet javára alapítványt tett s az izr. templomnak diszes csillárt adományozott. Minthogy distingvált szónok is, az egyesület vezetését nem is bizhatták volna avatottabb kezekre. A többi tisztviselők és választmányi tagok választása a következő eredménnyel járt: alelnök: *Steiner* Lipotné, titkár *Strausz* Zsigmond, pénztáros: *Hochstädter* Lipotné, ellenőr: Dr. *Hoffmann* Lászlóné. Választmányi tagok: Dr. *Singer* Bernátné, *Heimler* Miksáné, *Friss* Lipotné, Dr. *Lőke* Mórné, *Hiller* Ignáczné, *Wittmann* Ignáczné, *Schwarcz* Hermanné, *Lessner* Sámuelné, *Schäffer* Sándorné, *Grünwald* Samuné. Gát Sománé és *Weiler* Dávidné. Az egyesület törzsvagyona vagy 10000 korona, ez idén jótékony célra fordított 1258 korona.

— **A brassói izr. nőegyesület** 25 éve végzi emberbaráti földadatait. A nevezetis évfordulót a héten meg is ünnepli a tartandó diszközgyűlésen, melyen a tisztujtást szintén megejtik. Az egyesület ez alkalommal *Rosenbaum* Lajos dr. rabbit akarja titkárára megválasztani.

— **A mohácsi Chevra Kadisa** f. hó 3-án tartotta ötvenedik rendes évi közgyűlését. *Blau* Rezső elnök lendületes szavakban emlékezett meg az egylet félszázados multjáról s arról a nemes misszióról, melyet az a humanizmus szolgálatában végzett. Az ötvenéves jubileummal egybekötött bankett határidejét a választmány fogja megállapítani. — Az egylet vagyona 8215·31 korona; a lefolyt egyleti év bevétele 3372·72 korona, kiadása 3358·80 korona, melyből körülbelül 1700 korona jutott kizárólag jótékony célra.

— **Adomány.** *Kohner* Adolf, a pesti izr. tanítóképző igazgatójának, *Bánóczi* József dr.-nak, szegény tanítójelöltek támogatására 200 koronát küldött.

— **A mezőlaboreziak pészachja** sanyarunak készül. Tudvalevő, hogy a mult év jómkipurján nagy baj esett rajtuk, mindenük odaégett, s a nem kis számú zsidó lakosság földel és betevő falat nélkül maradt. Főlhívásunkra olvasóink jó szive pillanatnyi segélyt nyújtott a megszorult égetteknek de a hosszú kemény tél még szegényebbekké tette őket, mint a tüzi veszedelem idején voltak. Ilyen viszonyok között aggodalommal néznek a küszöbön levő peszach ünnep elé a községnek kétszeres szegényei. A hitközség maga nem segíthet a szegények szegényein s így megint csak hozzánk fordultak, hogy hívjuk föl erre a körülményre azon olvasóink figyelmét, kiknek fölösleg adatott. Szívesen tesszük meg, s óhajtjuk, hogy ezen pár sor írásunk a jó szíveken keresztül a teltebb erszényekhez vezessen, amelyek bármily csekély adomány végett is nyiljanak meg a mezőlaborezi égettek számára.

— **»Ujpesti izr. iparos- és kereskedő ifjak egylete«** ben, mely Az »Ujpesti izr. hitközség« védnöksége alatt áll, folyó hó 14-én, a nemzeti ünnep előestéjén, *Venetianer* Lajos dr., főrabbi az egylet igazgatója, Márczius 15-ről felolvasást tartott, megemlítve miként tüntették ki magukat a zsidók a szabadságharcban. A szép és érdekes felolvasást a nagyszámú hallgatóság lelkes éljenzéssel jutalmazta.

— **Hymen.** *Kunfy* Lajos dr. f. hó 17-ikén tartja esküvőjét Budapesten, *Tiller* Samu szép és művelt leányával, Ella kisasszonynyal.

Ullmann Félix nagyváradi nagykereskedő eljegyezte *Zeldovics* Károly müncheni nagykereskedő bájos leányát, Sára kisasszonyt.

Fülöp Vilmos bugyii bérlő jegyet váltott *Ehrlich* Sándor tiszaroffi földbirtokos szép leányával, Berta kisasszonynyal.

Berger Adolf Budapesten feleségül vette Kohn Kálmán kedves leányát, Ernesztin kisasszonyt. A fiatal párt Weiskopf Arthur dr. rozsnyói rabbi eskette.

— Elnökválasztás lesz f. hó 24 ikén Brassón az elhunyt elnök helyébe. Két jelölt van: a mostani alelnök, Klein Sámuel és Weisz Ignác dr. ügyvéd.

— Bukott antiszemita lap. A cseheknél az antiszemita nem igen boldogulnak. Apostoluk, Baksa dr. minden erőlködés dacára is megbukott a mostani képviselőválasztásakor. Most utána bukott a csehek antiszemita lapja is a Radikálnak. A lapunk egyik szerkesztője, aki a felesége vagyonát temette bele a vállalatba, megőrült.

* Rabbi leányát 30 év körüli tanárhoz, tanítóhoz vagy más biztos állású intelligens emberhez óhajta férjhez adni. Hozománynyal és tisztességes kelengyével rendelkezik. — Ajánlatokat »Okl. tanítónő« cím alatt e lap kiadóhivatala továbbítja.

* Igen fontos! Egy új, 12 év óta kipróbált és biztos sikerű gyógymód hódít kiválóan azok körében kik valamely régi (krónikus) betegségben szenvednek és bajuk ellen eddig hiába kerestek enyhülést és gyógyulást. Ezen bevált és biztos hatású gyógymód a vérgyógyászat hemopatia. — E gyógymód feltalálója Dr. Kovács I. fővárosi orvos, a kinek Budapest, V., Váci körút 18 sz. alatti rendelő intézetét tömegesen felkeresik mindazok, akik asthma-, köszvény-, szív-, gyomor-, bél-, hólyag-, ideg- és agybántalmakban, vér-, vagy bőrbajban szenvednek. Évente sok száz teljes gyógyulás — Dr. Kovács házon kívül is kezel, meghívásra vidékre is megy és díjazott levelekre készségesen válaszol.

!! MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉBE !!

Ellsmert kitűnő hazai gyártmány!

1600 gőzcséplőkészület üzemenben!

Czím:

ELSŐ MAGYAR

gazdasági gépgyár

RÉSZVÉNY-TÁRSULAT

BUDAPESTEN,

KÜLSŐ-VÁGZI-UT 7. SZÁM.

Gőzcséplőkészletek

2½, 3½, 4, 4½, 6, 8, 10, 12 lóerejűek.

Magánjárók (uti mozdonysók)

Kérjük minden szakszavú kérdéssel bizalommal hozzánk fordulni, készséggel adunk kimerítő és felvilágosító választ.

== Árjegyzék kívánatra díjmentesen küldetik. ==

* A magyar Aszfalt részvénytársaság a lefolyt üzletévben 685.931 K. 99 f. nyereséget ért el és az igazgatóság a közgyűlésen részvényenkint 24 korona, vagyis 12 százalékos osztalék befizetése iránt fog javaslatot előterjeszteni.

* Az »Anker« élet- és járadék-biztosító-társaság (Magyarországi vezérképviselet: Budapest, VI., Deák tér »Anker-udvar« 1901. évi február havában benyújtott a társaságnál 968 ajánlat 4813.860 — kor. biztosított összegre és kiállított 849 kötvény 4.227.787 — kor. összegre. A befolyt díjak összege 1.657.606 kor. — fill., a kifizetett károké 184.529 kor. — fill. A jan-febr. hónapban benyújtott 1941 ajánlat 9.836.479 kor. — fill.-re és kiállított 1782 kötvény 8.919.176 kor. — fill.-ra. Díjakért bevétel 3.800.263 kor. — fill. Károkért kifizetett 404.638 kor. — fill. A haláleseti biztosításoknál A osztalékterv szerint a nyereségy-osztalék az 1889. évben az évi díj 25%-át tette ki. A vegyes- és takarékpénztári biztosításnál B osztalékterv szerint az összes befizetett díjak 3%-a fizetett ki nyereségy-osztalék gyanánt.

A társaság vagyona 1900 december 31-én 134 millió kor. Biztosítási állomány 500 millió kor. Eddigi kifizetések összege 221 millió korona.

Pályázati hirdetés

a »Löwy Mór és Jozefa biblia tanulmányi alapítvány« ösztöndíjaira.

A pesti izr. hitközség előljárósága a »Löwy Mór és Jozefa biblia tanulmányi alap«-nak tiz — egyenkint 400—400 koronából álló — ösztöndíjára pályázatot hirdet. — Pályázhatnak a pesti izr. hitközség területén levő közép- vagy ezekkel egyenlő rangú szakiskolák felső (V.—VIII.) osztályainak növendékei kivéve azokat, kik valamely theologiai intézetbe, illetőleg izr. tanítóképzőbe járnak, vagy jártak.

Az ösztöndíj elnyerésének főfeltétele a Szentírás beható tanulmányának igazolása, mely végből a pályázók a hitközség kiküldendő bizottsága előtt f. év május havában, később meghatározandó napon vizsgálatot tartoznak tenni a Szentírás következő részeiből:

I. Az első fokon: Mózes öt könyve, Józsa, Bírak és Sámuel könyve.

II. A második fokon: Királyok könyvei, Jeremiás, Zsoltárok, Példabeszédek és Eszter könyve.

A vizsgálat kiterjed e könyvek héber szövegének fordítására s a héber nyelv alapismereteire.

Azon tanulók, kik a múlt évben jutalmat, vagy dicséretet nyertek, csakis a második fokra pályázhatnak; más tanulók csak úgy bocsáthatók a második foku pályázathoz, ha előbb az első fok tárgyaiból sikeresen kiállották a vizsgálatot.

Az ösztöndíjakra való folyamodványok a pesti izr. hitközség előljáróságához címezve, a hitközségi tanfelügyelő hivatalhoz (VII., Sip u. 12.) nyújtandók be a következő mellékletekkel felszerelve: 1. Születési bizonyítvány, 2. az összes végzett középiskolai osztályokról szóló bizonyítványok, 3. esetleg szegénységi vagy vagyontalansági bizonyítvány.

A folyamodványok benyújtásának határideje *f. é. márczius hó 31-ike.* Részletesebb felvilágosítások a hitk. tanfelügyelői hivatalában nyerhetők.

Budapest, 1901. márcz. 1.

A pesti izr. hitközség előljárósága:

Kohner Zsigmond.

elnök.

Hirdetmény.

A *pesti Izraelita hitközség* kórházában ápolónők kiképzése szándékoltatván, ezennel fölhivatnak mindazon zsidóvallású nők, kik magukat ápolónőkké kiképeztetni óhajtják és az alábbi pontokban felsorolt feltételeknek megfelelnek, hogy születési és minősítésükre vonatkozó bizonyítványokkal felszerelt folyamodványaikat a kórház igazgatóságához (VI, Szaboles-utca 33) folyó évi márczius 31-eig nyújtsák be.

1. A pályázó nők — kiknek magyar honosoknak kell lenniük — 20 éven alóliak és 35 évnél idősebbek ne legyenek.

2. Az elemi iskolát végezték legyen; magasabb iskolát végzettek előnyben részesülnek.

3. Erkölcsi bizonyítvány benyújtandó.

4. A kiképzés ideje alatt — mely 3, esetleg 6 hónapban van megállapítva — a tanoncok a kórházban ételmezést, lakást és a szolgálathoz szükséges ruházatot kapnak.

5. A tanulási idő sikeres betöltése után a kórházi igazgatótól minősítő-bizonyítványt kapnak és hitközségünk kórházában megürülő állások betöltésénél első sorban fognak tekintetbe vétetni.

Budapest, 1901 február hó.

A pesti izr. kórház igazgatósága.

Figyelmeztetés.

Tekintettel arra, hogy hitközségünk tagjai részére való **husvéti kenyér (maczoth)** szolgáltatásának joga a fennálló magas miniszteri rendeletek értelmében **kizárólag az alulírt hitközségnek van főtartva**, indítatva érezzük magunkat arra figyelmeztetni a tiszt. hitközségi tagokat, hogy maczoth-szükségletüket **csakis hitközségünk maczoth-sütőitől** szerezzék be, minthogy a husvéti kenyérnek úgy **vidékről leendő behozatalát**, mint a **budai részekből, Kőbányáról és az elővárosokból való beszállítását**, valamint a netalán megkísérelt **csempészetet** avagy **ügynök** általi illetéktelen elárusítását szigorúan ellenőrizni és **hatósági elkobzás** által megakadályozni fogjuk.

Budapest, 1901. évi márczius hó.

A pesti izr. hitközség előljárósága.

A pesti izr. hitközség előljáróságától.

A t. cz. hitközségi tagok tájékoztatására van szerencsénk közölni, hogy a maczothnak csomagokban történendő elárusítását, figyelemmel azon előnyökre, melyeket a tisztaság, tartósság és **rendes mérlegelés** szempontjából tapasztaltunk, ez évben is elrendeltük.

Ugy a sütők mint elárusítók kötelesek lesznek tehát a **3-ik számú lisztből készített maczothot súly és árral jelzett plombirozott csomagokban kilójaként 60 fillérjével elárusítani.**

Midőn megjegyezzük, hogy a maczothnak vidékről való behozatala hatóságilag meg van tiltva, arra kérjük hitközségünk t. cz. tagjait, hogy sütőinktől és azok elárusítóitól föntkörülírt minőségű maczothot csak is csomagokban fogadjanak el és netán előforduló visszaélésekről bennünket értesíteni sziveskedjenek.

Budapest, 1901. márczius hó.

A pesti izr. hitközség előljárósága.

A debreczeni Talmud-Tóra Egylettől.

Pályázat.

A *debreczeni Talmud-Tóra Egyletnél* rendszeresítendő és **1000 korona** évi fizetéssel, valamint a választmány akarata szerint természetbeni lakással vagy **300 korona** lakbérrel javadalmazott tanítói állásra a választmánynak 1901. évi február hó 9-én hozott határozata folytán ezennel nyilvános pályázatot hirdet.

Pályázhatnak azon magyar állampolgárok, kik oly héber ösmeretekkel birnak, hogy Mózes öt könyvét, Rasit, Tenachot, héber grammaticát, Schulchan-aruchot és Gemarat magyar nyelvre lefordítani és magyarul tanítani képesek.

Pályázni kívánók tartoznak egész terjedelmében sajátkezüleg *héber és magyar* nyelven írt és úgy születési mint az eddigi működésről szóló bizonyítvánnyal felszerelt pályázati kérvényüket **1901 évi márczius 25 napjáig Krausz Vilmos** debreczeni főrabbi urhoz mint a felügyelő bizottság elnökéhez, benyújtani és ebben kötelezően kijelenteni, hogy a fent részletezett tárgyaknak magyar nyelven leendő tanítására vállalkoznak és készek az egylet adminisztrációjával járó írásbeli teendőket is ellátni.

Az állás folyó évi Ijár hó 1. napján foglalandó el

Debreczen, 1901. évi február hó 9-én.

Rosenfeld Sálamon,
elnök.

A temesvári izraelita hitközségtől.

Pályázat.

A *temesvári izr. hitközségnél* (belváros) a következő állások töltendők be:

1. *Két zeneileg képzett alkántori állás*, kiknek sóchét ubódék vekoréh kell lenniük, és kiknek egyike bassus, a másik tenor-hanggal birjon. Ezen állások mindegyikével **1000 korona** évi fizetés, természetbeni lakás és fél sechita (mely utóbbi jelenleg mindegyik részére külön-külön havonként körülbelül **60 koronát** teszen) és a szokásos stolailetmények járnak és *folyó évi július hó 1-én töltendők be.*

2. *Egy hitoktatói állás (képesített néptanító)*, mely a jövő tanév kezdetével — *folyó évi szeptember hó 1-én* — lesz elfoglalandó és a melylyel **1000 korona** évi fizetés és öt izben **200 koronás** ötöd éves korpótlék jár.

Ugy a két alkántori mint a hitoktatói állás egyelőre egy próbaévre fognak betöltetni.

A képesítési okmányokkal (a kántoroknak kabólószszal is) és egyéb bizonyítványokkal felszerelt pályázati kérvények, melyekben a pályázóknak kora, családtagjaiknak száma és eddigi alkalmazása kitüntető, *folyó évi április hó 15-éig* az alólirott elnökséghez nyújtandók be.

Próbaelőadásra csak az erre meghívottak bocsátatnak és uti költségek csak a megválasztottnak térítettnek meg.

Temesvárott, 1901. évi február 22-én.

A temesvári izr. hitközség elnöksége.

Kümmelheim Armin,
titkár.

Sternthal Salamon,
elnök.

A sümegi izr. hitközség elnökségétől.

Pályázat.

A sümegi izr. hitközség a kántori állásra pályázatot hirdet.

A szigorúan vallásos pályázótól megköveteltetik, hogy sóchet ubódek, kóré, móhéi és báál-tókéah és magyar honosságu legyen.

Évi fizetés 1000 korona, szabad lakás, fél sechita és a szokásos mellékjövedelem.

Az, aki az elemi iskolában a hitoktatás végzésére is képességgel bír, előnyben részesül.

Próbaelőadásra csak a meghívottak bocsátatnak, utiköltségek pedig egyedül a megválasztottnak térítettnek meg.

Pályázók kérvényeiket, eddigi alkalmaztatásuk, kor és családi állapotukat, képességüket és eddigi vallásos életmódjukat igazoló okmányokkal felszerelve az alulírt elnökhöz, f. évi április 20-ig küldjék be.

Sümeg, 1901. márczius 10-én.

Fischer Mór,
jegyző.

Epstein Vilmos,
elnök.

A tolnai status quo izr. hitközségtől.

Pályázat.

A tolnai status quo izr. hitközségnél a másodelő-imádkozói állás f. é. április hó 1-én betöltendő. Pályázóknak, kik magyar honpolgárok és a 40-ik életévet nem haladták meg, sóchét, ubódek vekoreh képesítéssel kell birniok. A megválasztandó kötelességei közé fog tartozni a hitközségi pénzek beszédese, valamint egyéb állásával kapcsolatban levő hivatalos teendőik végzése. Évi fizetés 600 korona, fél sechita, rituális fürdő jövedelme, szabad lakás és egyéb itt szokásos mellékjövedelmek. Pályázóknak tekintélyes főrabbiaktól kell bizonyítvány-másolatokat beküldeni szigorú vallásos erkölcsi életükről, eddigi működésükről és családi állapotukról.

Csakis a meghívottak bocsátatnak próbaelőadásra, utazási és költözködési költségek pedig csakis a megválasztottnak fognak megtérítettetni.

Tolnán, 1901. márczius 11.

Dr. Freund Ignác
hitk. elnök.

HIRDETÉSEK.

Öregek és ifjak részére!

A „Jüdische Humorist”.

Revidiálva Dr. Wunsche Aug., a bölcsészettanára által.

A híres *rajeczi és dubnoi adamázó* „MAGID” 500 válogatott rendkívül szellemes és szórakoztató *elmés adamái és párbeszédei*. Továbbá *pompás élczek és bonmótok*, több más híres autoritásoktól u. m.: *Sofer R. M., Minz R. M., Rappaport, Horovitz, Frankel, Svab, Fassel, Meissel, Wahrman* és sok magyar tudóstól.

Egy beküldött forintért kapható bérmentesen szállítva a szerző és kiadó által

DESSAUER GYULA, Budapest, Váci-körút 22.

Most jelent meg III-ik olesó kiadásban!

Dr. Kiss Arnold

veszprémi főrabbi

„M I R J A M”

czimű imádságos könyve, zsidó nők számára.

Ára: csinos vászonkötésben 2 kor. 40 fill.

Kapható: **Köves Béla** könyvkiadónál Veszprémben és minden hazai könyvkereskedőnél.

Fűszerárúk

של בשר

orthodox felügyelet alatt, nagyban és kicsinyben.

Valódi jó borokat

kizárólag apósomtól מו"ה יצחק שפיעגל שלי שר-
zek be

Továbbá: **של בשר-cognacot,**

Zsirt,

Paradicsomot,

Uborkát,

Szilvriumot,

a leggazdagabb választékban, legjobb minőségben és a legolcsóbb áron árúsít

RECHNITZER LAJOS

fűszerkereskedése

Budapest, Király-utca 14. sz. (a Török-patika mellett).

MICHELSTÄDTER S. E. és H.

BUDAPEST,

Váci-utca 3. - Erzsébet-körút 15

Legnagyobb czipőraktár.

Czipők csak a legjobb anyagból, a legelegánsabb alakban, a legolcsóbb árban.

Egyedüli készítője a gomb-, fűzés- és czugnélküli

Triumph-czipőnek,

mely egy érintéssel fel- és lehuzható.

Vidéki rendelések

pontosan eszközöltetnek.

Rendelésnél elég egy jól illő ocska czipő beküldése.

BINÉTER MANÓ

Budapest, VII., Károly-körút 13. sz.

Ajánlja régi jó hírű

SÍRKŐRAKTÁRÁT

a legremekebb kivitelen, óriási választékban a legjutányosabb gyári árak mellett.

Szombaton és ünnepnapokon zárva.

Ajánlom saját termésű **szegzárdi כשר של פסח** **vörös boromat**, hekonként 25 forintért utánvétel mellett. — A legkisebb mennyiség 50 liter. — A hordót 3 héten belül, jó karban, a felszámított árban bérmentve visszafogadom.

Wolf Henrik, Szegzárd.

Sternberg Ármin és Testvére

es. és kir. udvari hangszergyár

BUDAPEST, VII., Kerepesi-út 36. sz.

Zongora-termék:

Kossuth Lajos-utca 22 (Károly-körút sarkán), Zenepalota.

Képes árjegyzék

(minden czikkről külön) ingyen kapható.

ASZTHMÁT,

bármily üdült állapotban, tüdőgyógyulást gyógyít, gyorsan és sikeresen új gyógymód szerint, a nélkül, hogy a napi foglalkozást gátolná,

Dr. HERZOGH ADOLF orvos, BUDAPEST, VIII. kerület, Népszínház-utca 27. sz.

Levelekre válaszol és gyógyszeréről gondoskodik.

מצות בהכשר גמור

SÜTŐDÉNK,

mely az 1870-ik év óta

országszerte mint legmegbízhatóbb ismeretes, főtisztelendő **POLLAK FÜLÖP**, helybeli főrabbi úr szigorú felügyelete alatt a »Pesti Hengermalom« által készített lisztből a legfinomabb **מצות**-t készíti a legújabb mód szerint, alulról való fűtéssel.

A csomagolás 5 kilós esomagokban történik, kívánatra ládákban is történhetik, az elszállítás a kívánt időre, úgy vasúton, mint hajón vagy postán, pontosan eszközöltetik.

Tisztelettel

Kohn Ignác és Fia

V á c z.

Lelkészek, tanítók és hitközségi alkalmazottak,

kik képesítve vannak életbiztosításokat szerezni egy régi, előkelő társaságnál, alkalmazást nyernek.

Szives ajánlatok »Belföldi 26« jegy alatt **Goldberger A. V.** hirdetési irodájába Budapest, IV. Váci-utca 20 küldendők.

Osász. és kir. szabadalmazott

מזון sütőgépek

melyek a tésztát kerekre vágják és szurkálják, miáltal 60% munkaidő és munkabér megtakarítatik.

Az összes budapesti és 150 vidéki sütődékben alkalmazva, ugyisintén a gyúró- és nyújtó-gépeink mint a legjobbak vannak elismerve. Képes árjegyzéket bérmentve küldünk.

Erdei Ferencz és Társa

BUDAPEST, VII., Dob-utca 105. szám.

Fogak.

Fogtechnikai műtermekben készítek a fogtechnika legújabb vívmányai szerint:

Szájpadlás nélküli műfogakat,

melyeket a szájból kivenni nem kell, nem is lehet, és a rágáshoz kitűnően használhatók.

Teljes légnyomatu fogsorokat. Aranyból fogkoronákat. Aranyszárazakra foglalt fogakat.

Nem jól működő kautschuk-vagy celluloidból készült fogak vagy fogsorokat átalakítok és elfogadok minden előforduló javításokat. — Munkám szoliditásaért 10 évi jótállást vállalok.

Az országban lévő izraelita hitközségek bármely igazolt hivatalnokai 25% ármérsékletben részesülnek.

Kifüggesztett árszabály. — 25 éves gyakorlat.

PROHÁSZKA HENRIK

fogtechnikus,

Budapest, VII., Király-utca 15. szám.

10—25% olcsóbb mint bárhol!

Kaphatók minden alaku

márvány, gránit és syanit remek kivitelű

SIRKÖVEK

dús választékban.

✧ **LÖWY JÓZSEF,** ✧

BUDAPEST,

II. ker., Fő-utca 98. szám.

מיט 10—25% בילדיגער וויא איבעראל. לעווי יאזעף.
גראבשטיינלאגער און שבת אונד יו"ט געשפערט.

MAGYAR JELZÁLOG-HITELBANK.

H i r d e t m é n y.

A Magyar Jelzalog-Hitelbank t. cz. részvényesei az 1901. márczius hó 31-ik napján, déli 12 órakor, a bank helyiségeiben (V., Nádor-utca 7. sz. a.) tartandó

XXXII-IK RENDES KÖZGYÜLÉSRE

ezennel tisztelettel meghivatnak.

N A P I R E N D:

1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság évi jelentése.
2. Az 1900. évi mérleg megállapítása és a felmentvény megadása.
3. Határozathozatal a tiszta nyereség hováfordítása iránt.
4. Igazgatóság választása.

A részvények letehetők:

Budapesten: a bank főpénztáránál (V., Nádor-utca 7. sz. a.) és a Magyar leszámítoló- és pénzváltóbanknál;

Bécsben: az Union-Bank-nál;

Párisban: a »Société générale pour favoriser le développement du Commerce et de l'Industrie en France« című banknál.

Az igazgatóság.

Budapesti Közúti Vaspálya-Társaság.

HIRDETMEŒY.

A »Budapesti Közúti Vaspálya-Társaság«

XXXVI. RENDES KÖZGYÜLÉSE

folyó évi márczius hó 28-án, délután 1/2 4 órakor, a társulat saját épületében Budapesten, V., Lipót-körut 22. szám alatt fog megtartatni.

N a p i r e n d:

1. Igazgatósági évi jelentés; előterjesztése az 1900. évi zárszámadásnak és mérlegnek és a felügyelő-bizottság erre vonatkozó jelentésének, az osztalék megállapítása; határozat a felmentvény megadása érdekében.
 2. Kovács József részvényes indítványa, hogy a külön tartalékból részvény és élvezeti jegyenként 100 kor. visszafizetessék.
 3. 9 igazgatósági tag megválasztása.
 4. A felügyelő-bizottság kiegészítése.
- Szavazati jogot adnak a társaság közgyűlésein (alapszabályok 15. és 20. §§.) egyaránt a társaság részvényei s illetőleg élvezeti jegyei, ha legalább négy nappal a közgyűlés előtt az igazgatóságnál letéteményeztetnek: 20 darab részvény vagy élvezeti-jegy után egy szavazat gyakorolható, oly megszorítással azonban, hogy 20 szavazatnál többet egy részvényes sem gyakorolhat sem saját nevében, sem pedig megbízásból.**

A letétbe szükséges nyomtatványok a társaság pénzügyi szakosztályában díjmentesen kaphatók.

Budapest, 1901. évi márczius hó 11-én.

Az igazgatóság.

Az „Erzsébet” Gőzmalom Társaság BUDAPESTEN,

mely a »PANNONIA« gőzmalom átvétele óta a husvétli lisztek gyártását folytatja, ajánlja a husvétkor használatos lisztfajtákat

megfelelően

a budapesti gőzmalmok eredeti lisztszámainak, melyek az itteni rabbinátus és különösen főtisztelendő Pollák L. rabbi úr

S z i g o r u a n r i t u á l i s

fölügyelete alatt készítettnek.

Szives megrendelések a legolcsóbb napi árak mellett fogantatosittatnak.

Czim: „ERZSÉBET” Gőzmalom Társaság Budapesten.

Krónika.

Vannak még jó humoru emberek. És bizonyára nagyon jó humora van annak a Kohn nevű derék hit-sorsosunknak is, aki a pészach ünnepeket a Keresztény ruhaszövetkezet boltjában várja be.

Emlékeznek-e önök még a Keresztény ruhaszövetkezetre, erre a minden komoly alapot (illetve minden tőket) nélkülöző boltra, melyet a néppárt szentelt nevében nyitottak meg és a törvény nevében zártak be? Az egyszerű s — hogy úgy mondjam — többé már nem szokatlan módon, néhány polgártárs meg akart gazdagodni abból, hogy némelyek nem szeretik a zsidókat. Keresztény ruhaszövetkezetet alapítottak. Ami azonban sikerült Luegernek, az nem sikerült a szövetkezetet alapító keresztényeknek. Erre az alapítók közül néhányan ama nem keresztényi módszerhez folyamodtak, hogy szegény emberek zsugorgatott filléreit, kauczióját vágták zsebre. Azután meg ruhát és szövetet rendelgettek külföldi zsidó posztónagykereskedőtől (hadd vesszisen a zsidó is) s a posztót közvetlenül az áru megérkezése után elkótyavetyélték a vasutállomáson.

Végre aztán a törvény rátette a kezét a ruhaszövetkezetre s azóta üres a Keresztény ruhaszövetkezet terézköruti boltja.

Azaz — mit beszélek. Dehogy is üres. Macsesz van benne. Jó, ropogós macsesz. Hogy került a macsesz a keresztény ruhaszövetkezetbe? Igen egyszerű dolog. Kohn, a Kohnok legélelmesebbike a közeledő pészach ünnepekre való tekintettel páska-kereskedést nyitott a keresztény ruhaszövetség boltjában. Nem riadt vissza még attól sem, hogy a keresztény szövetkezetben esetleg »elchomeczigolódhatik« a macsesz. Most aztán a következő ábrázatja van a boltnak.

Fönt a homlokzaton van egy nagy czégér. Azon ez a felírás áll:

KERESZTÉNY RUHASZÖVETKEZET

Lejebb pedig ilyen fölírás van:

מצות
מעהל גריעים

Verschleiss-Lokal Kohn.

Azt mondják, hogy Kohnnak jobban megy az üzlete, mint a Keresztény ruhaszövetkezetnek a ruhái mentek. Elvégre igazuk van az embereknek, ha Kohn-tól inkább vásárolnak, mint a Keresztény ruhaszövetkezettől vásároltak, mert a Keresztény ruhaszövetkezetre nem volt szükség, ellenben macseszra van.

Tegnap délben egy vidéki szűrös atyafi meg komája, bámulta nagyban a macseszt, meg a felírást. Vagy egy óra ütésig ácsorogtak a bolt előtt és keresték a kausalis nexust a Keresztény ruha szövetkezet és a macsesz között. Nem igen tudtak eligazodni rajta.

— Ugy nézem, itt zsidó kenyeret árulnak — ümgetett az egyik.

— Az ám, komám, de nézze csak, mi van oda felírva! Aszongya hogy Keresztény ruhaszövetkezet.

— Hát biz az furcsa — morfondírozott a másik s egy hegyeset köpött az aszfaltra.

— Mégis csak becsületes dolognak kell lenni, mert látja kend oda fel van pingálva, hogy azt mondja, hogy keresztény. Ez valami papos izé....

— Biz meg lehet. Csak azt nem értem, hogy itt lejebb meg azt mondja az irás, hogy Kohn. Ez csak zsidó lehet.

— Az már igaz. Vagy ha keresztény is, hát el van hibázva....

Még sokáig vitatkoztak ott s nagy fejtörések közben hegyeseket köptek. A tavaszi napsugár pedig — dévajkodott velük, kikaczagta őket.

A főváros harmincz millió koronás kölcsönére még mindig tömegesen jegyeznek elő. Ha végig vesszük az előjegyzések listáját, rájövünk arra, ami már eddig sem volt titok, hogy azt a kölcsönt a zsidók tették lehetővé. Mit tagadnók, mikor igaz, hogy a zsidók egymásután irták alá a százezer koronákat akkor, mikor a főváros még tele volt kételkedőkkel, szkeptikusokkal. Egyszerűen föltették magukban, hogy ez a kölcsön a magyar zsidók becsületbeli dolga és a zsidók a harmincz millió kétharmadrészét előjegyezték. Viszont nem is dicsekszünk el vele, mert a zsidóság most is, mint már annyiszor, csak kötelességét teljesítette, de nem hallgatjuk el az igazságot: a zsidók bebizonyították, hogy jó patrióták. Egy megjegyzést hallottunk tegnap egy nagyon előkelő ur szájából s ezt a megjegyzést nagyon alkalmasnak tartjuk arra, hogy a helyzet illusztrálására ideigtassuk.

Az a nagy ur, aki — mondanunk sem kell talán — nem egy valláson van velünk: egy másik nagy urral beszélgetett.

— Tudja, kérem, én nem sokat bíztam ebben az aláírási kölcsönben. Pénz dolgokban szeretek tisztán látni. Azt tartom, hogy tartson meg az Isten engem s az ördög vigye el az én felebarátaimat. De mikor ezek a zsidók kezdtek aláirogatni — tudja elvből nem szeretem a zsidót — hát akkor azt mondtam, ebben a dologban kell valaminek lennie. S magam is aláírtam százezer koronát....

Manasse ben Jaszeľ.

A budai zsidók sorsa közvetlen a mohácsi vész után.

— Irta: dr. Büchler Sándor. —

(Folytatás.)

A röpirat és ujság valószínűleg az okból terjesztette a budai zsidókról szóló hírt, hogy kegyetlen vérekként mutassa be a közönségnek a törököt, ki embertelensége miatt a gyűlöletet s boszút megérdemli mindazoktól, kik nem esküdnek Mohamedre. A török magatartása tulzott leírásával a népet, a zsidót is gyűlöletre akarták feltüzelní. E czélból vette át e hírt Cuspinianus János ama beszédében, melylyel nemsokára a mohácsi vész után a német birodalom fejedelmeit s főméltóságait a török elleni hadjáratra akarta rábirni. Egy német író 1530-ban azt hiszi, hogy a török kiverésére a zsidók is csatlakoznának a keresztényekhez.

Érdekes, hogy amily jóakarattal szóltak a röpiratok a zsidókról ez időben, ép oly epés indulattal, ellenszenvvel emlékeznek meg róluk, midőn Buda később egészen török kézre került. Rossz néven veszik, hogy a zsidók bejáratosak Szulejmán budai basánál. Egy esztergomi magyar azzal vádolja a budai zsidókat, hogy árulkodásaikkal sok kárt okoznak a keresztényeknek; hamis török tanukat fogadnak és ezekkel bizonyítatják jogtalan követeléseiket a vagyonos keresztények ellen. Németországban elhíresztelik, hogy a mikor a török megszerelte Budát, a zsidók macskát tűztek egy keresztre,

melyet az utcán nyilvánosan körülhordoztak. Gyanúsítják a zsidókat, hogy a törökkel egyetértenek, elárulják neki a császár haditerveit, bérenceikkel gyujtogatnak a keresztény helységekben.

Az elhurczolt zsidók új lakóhelyükön, Törökországban egy darabig életjelt adnak magukról, de azután nyomuk vész. Beolvadván a népes spanyol és német hitközségekbe, eltűnik hírük.

Kezdetben még állhatatosan őrzik magyar jellegüket, híven ragaszkodnak hazai szokásaikhoz, még a hozzájuk legközelebb álló német szertartásaikkal se forrnak össze.

A különböző országokból bevándorolt hitsorsosaik példájára független gyarmatot képeztek. A hány ország, sőt város zsidósága telepedett meg a török földön, annyi különböző község és zsinagóga létezett ott. Csupa különálló sziget a hitelét s hagyomány exotikus jelenségeivel.

Mindegyiknek sajátos ritusa, szokása, érdeke s nyelve lévén, eleinte nem tudtak tömörülni. Mindegyik megbecsülte a maga hazájának szertartási módját s életfelfogását és megvetette a másikat.

A budai zsidókra legelőször a német zsidók által alapított szófiai hitközségben akadunk. Hatvannál több magyar zsidó család érkezett ide, köztük előkelő emberek, rabbik, kik feltűnést keltettek ismereteikkel, szokásaikkal. A szófiaiak eleinte csodálkoztak a magyarok vallásgyakorlatán. Különös volt előttük, hogy a magyar zsidók sok olyat engedtek meg maguknak, mit a szófiaiak tilosnak tartottak, viszont voltak oly szigorú vallásszokásaik, miknek a zsidó törvénykönyvben nem volt alapja. Utóbb azonban a törzsközség és a magyarokkal körülbelül egy időben jött szalonikii spanyolok elsajátítottak egyes magyar szokásokat. De masrészt a környezet és a megváltozott életmód hozzájárult, hogy a magyar zsidók is elhagyták némely hazai szokásukat.

A magyar zsidók nem sokáig maradtak Szófiában. A nagy kereskedő várost három-négy év múlva az Aegei-tenger mellett a Rhodope hegység alján fekvő Kavalával cserélték fel. Szófiában élt még 1532 tavaszán Kohén Náftáli ben Izsák, a budaiak rabbija, ki a Balkán-félszigeten is tiszteletet szerzett tudományával a magyar zsidóságnak, épügy mint földije Lévi Mózes Sámuel kiváló magyar rabbi.

Kohén Náftáli későbbi sorsáról semmit se tudunk. Visszaköltözött-e Magyarországra, vagy török földön fejezte be életét? A wormszi emlékkönyv nevét azon tudós és vértanuságot szenvedett férfiak közt említi, kiknek lelkiüdvösségeért imát rebegtek a rajnamelléki városban.

A magyar zsidók eltávozásával megfogyatkozott szófiai községben a magyarok emlékét egyes meggyökeredezett szokásuk őrizte ott meg. Ezek közül néhány oly elviselhetetlenül terhessé vált Szófiára, hogy a hitközség idővel kérdést intézett Törökország rabbijaihoz, valjon a hívek a magyar szokásoktól visszatérhetnek-e a régiékhöz. A török tudósok oly feltétel alatt engedték meg nekik, hogy szakítsanak a súlyos magyar hagyományokkal, ha három rabbtól feloldó határozatot nyernek.

Ismeretlen az ok, mely a budaiakat Szófia elhagyására kényszeríté. Úgy látszik, hogy nem önként vándoroltak ki a szép fekvésű, termékeny vidékű Bogamenti városból Kavalába, »melynek vize rosz, ihatatlan, az éghajlat egészségtelen, emberirtó, gyakorta szenved rablóbeütésektől, lakói a szultán száműzöttei, sem nekik, sem utódaiknak nem szabad a városból kimozdulni«. Oly vidék ez — úgy jellemzi egy zsidó író Kavalát — hova feleség nem követi férjét.

A budaiak ez elhagyatott, kárhózas földön is gondosan ápolták magyar szokásaikat. A zsidó tudományt

gondosan művelték, tudósok és rabbik nem szüntek meg köztük. Rabbijuknak tekintették Mátiszjó ben Nátánt, Sidero-Kapsa híres rabbiját, kihez a Budán újra megalakult hitközség is felvilágosításért fordult vallási ügyekben. Lehetséges, hogy Mózes ben Nátán és Elkónó ben Jakab, kik 1562-ben a kavalai rabbitanács tagjai, magyar eredetűek voltak.

A budai zsidóság egy másik töredéke elvetődött a »hét kut« városába, a bolgárországi Viddinbe, Szalonikibe, szintűgy Konstantinápolyba, melynek budai hitközsége Áser rabbinak erőszakoskodásáról vált ismertté, de egyszersmind arról, hogy hivei még a XVI-ik század végén is keményen, magyarosan ejtették ki a szavakat.

A konstantinápolyi »budaiak« zsinagógája 1554-ben tűzvésznek esett áldozatul. Néhány száz zsidóház és több zsinagóga pusztult el ekkor, mivel a janicsárok a helyett, hogy oltani segítettek volna, szurkot, kőzet dobáltak a lángok közé, hogy növeljék a veszedelmet. Zsinagógájuk elhamvadása óta a magyarok a német szertartásu templomba jártak istentiszteletüket végezni.

E templomot 1578 március 24-én a Miksa császár portai követségéhez tartozó Gerlach István tübingai ev. lelkész is felkereste, ki tapasztalatait így beszéli el:

»Korán reggel a német zsinagógában voltam, hol fiatal és öreg együtt olvasott és énekelt. Néha egy énekelt a többi előtt. Mindegyik fejét fehér kendő takarta, melynek négy sarkán barna vagy fekete darabokat lehetett látni. Az ének alatt gyakran együttesen felugráltak. Az istentisztelet vége felé egy szekrény vagy tartóból kiemelték a pergamentre irt, aranyos ruhába burkolt tizparancsolatot, mely két pálcán vala felgöngyölítve. A pálcák végén két ezüst gomb volt, melyeken ezüst lánczocskákon ezüst csengetyűk függtek. Felhívtak négyetötöt. A legtöbb aspert ígérő azt a tisztséget kapta, hogy összecsavarta a tizparancsolatot s körülhordozván, megmutatta a közönségnek. Erre ismét aranyos ruhát huztak a tizparancsolatra és biztos helyre tették. A nők nem jártak ide, hanem fent a férfi-templom mögött volt egy termük, melynek rostélyain át nyílt részükre kilátás. A templom négyszögű, jókora magas volt, mintegy félig kipadlózva; felül párkány volt, melyre könyveiket rakták. Köröskörül a falak mellett székek voltak, a közepén csak annyi hely, hogy éppen járni lehetett. Mindenütt lámpák és szép sárgarézt gyertyatartók, ugyancsak sok könyv, melyekből olvastak. Ezen templomban mintegy háromszáz férfi volt jelen.«

Konstantinápoly, Szaloniki, Szófia, Viddin és Kavalán kívül még Plevnába is eljutott a magyarok csoportja, mely a tulsúlyban levő spanyol és német telepekkel szemben is megtartotta önállóságát. A plevnai hitközség német elemei ez időben a Lengyelországban élő Lurja Salamon, a krakói Iszerlsz Mózes és Kohén József rabbiktól nyerték a vallásügyi tanácsokat.

Eleinte úgy látszott, hogy a két rokon szertartásu hitközség, a magyar és német közt, ha nem is történik meg az egybeolvadás, legalább meglesz a békés összetartás. A kapcsot megteremtette egy jótékony s temetkezési egylet, melyet közösen alapítottak. Egy darabig megférnek egymással, de csakhamar elválnak, mert a származás és szokáskülömbőség, mely a Balkán-félszigeten görög és spanyol zsidók közt annyi visszavonulásra adott alkalmat, náluk sem türte meg az egyesülés fékét. A forróvérű budaiak nemcsak a németekkel tüztek össze, hanem az összes plevnai zsidókkal.

(Folytatása következik).

A lelki betegségek orvoslásáról.

— Maimonides Mózesnek. »Nyolcz fejezet« (Semona perakim) című philosophiai munkájából. —

— Fordította: Feigl L. H. gyöngyösi főrabbi. —

(Folytatás.)

Ők Jeremiás próféta szavai szerint jártak el, ki így szólt: »Vajha, a pusztaságba, utasok éjjeli szállásába juthatnék, hogy meneküljek népemtől és itt hagyhatnám őket, mert, fájdalom, mindannyian házasságtörők és egy hűtlen sereg ez!« (Jeremiás 9. 1.) És midőn a balgák látták az erényesek ezen eljárását, nem ismerve fel azoknak jámbor szándékát, azt hitték, hogy ilynemű cselekedetek mindenkor helyesek és utánzásra méltók, vakon követték tehát azokat, és törekedtek azok hasonmásai lenni. Sanyargatták testüket mindennemű kínzásokkal, ama hiszemben, hogy ezzel jót cselekesznek és általa Istenhez közelednek, ki — áldva legyen az Ő neve — mintha gyűlölné az emberi testet és annak pusztulását óhajtáná. Azonban nem tudták, hogy ezen cselekedetek helytelenek és általuk a lélek csak vétkezik. Ezen balgák nem hasonlíthatók máshoz, mint egy oly emberhez, ki az orvosi tudományhoz nem ért és látja, midőn híres és tapasztalt orvosok veszélyes betegeket különböző méregalkatrészekből összeállított szerekkel itatják, minden étel élvezésétől eltiltják, úgy azt hiszi ezen balga ember, ha ily orvos szer egy beteget tud bajától kigyógyítani, mennyivel inkább képes az az egészséges ember egészségét fentartani, sőt azt emelni. Megkezdí tehát ezen orvos szer szorgalmas használatát és beteg ember módja szerint él, minélfogva okvetlen betegségbe is dől.

Ép így válnak lelki betegek azok is, kik egészséges lelki állapotban lelki orvosságot használnak.

A szentírás is tökéletesít bennünket — mint azt róla annak egyik legjobb ismerője, Dávid király, a Zsoltárok szerzője állítja: az Örökkévaló tana tökéletes, enyhíti a lelket, tanúsága örök és hű, a balgákat bölcsékké teszi (Zsoltárok XIX. 8. 9.) — nem tesz erről sehol legcsekélyebb említést sem, hanem ellenkezőleg oda céloz, hogy az ember, ki a természet szerint lett alkotva, csak a középuton haladjon mindenben, a megengedett ételeket és italokat élvezze, habár mértékletesen és ép így járjon el a szerelmi élvezetben is. Lákjék továbbá igazság és méltányosság szerint népes országokban és nem sivatag vagy elhagyott hegyhasadékokban. Ne öltözködjék durva gyapju és szőrméből készült ruhába, ne kinozza testét semmivel, sőt mi több, bölcsseink oktatása szerint az ily dolgok határozottan tiltva is vannak. A »Názírról«, az önmegtartóztatóról, például így szólnak ők kapcsolatban ama vershez, amely így hangzik: »A pap engesztelje őt ki Istennek, mert egy lélek ellen vétkezett«, amely lélekben bölcsseink senki mást, mint magát az önmegtartóztatót látják, ki merőben vétkezett önmaga ellen, hogy fogadalom által a bort magától megvonta. Mily világos következtetést lehet most már ebből levonni, ha bölcsseink már az oly embert is, ki csak a bor élvezéséről mond le, vétkesnek nyilvánítják, mennyivel inkább érdemlik meg ezen elnevezést azok, kik számtalan megengedett dolgokat vonnak meg önmaguktól.

Prófétáink és bölcsseink történetéből is látjuk, hogy ők is mindig csak a mértékletesség keretében mozogtak és úgy lelkük, mint testükkel mind oly dolgokban, amelyek nem ellenkeztek a szent Tóra szabványaival, enyhén bántak el. Kitészik ez azon válaszból is, amelyet Isten Zakariás próféta által adatott azoknak, kik azt

kérdeztették: »vajjon az első szentély lerombolásának emlékére tovább is gyászoljanak az ötödik hónapban, mint ezt évtizedek során át tették?« Melyre a válasz így hangzott: »Vajjon a hetven év alatt folytatott böjt és gyász miattam történt-e, hisz ha esztek és isztok, akkor is csak ti élvezitek azt! (Zakariás VII., 5. 6.). Reájuk is parancsolt ezután, hogy ne böjtöljenek, hanem inkább erényt és méltányosságot gyakoroljanak, mint ott írva is van.« Így szól a seregek Ura! Igazság szerint mondjátok ki az ítéletet, viseltessetek egymás iránt irgalommal és kegyességgel, ne szorongassatok özvegyet, árvát, idegent és szűkölködőt és ne szőjjetek embertársaitok ellen alattomban rossz terveket!« (U. o. 9. 10.). Végre pedig azt mondja Zakariás próféta: »Így szól a seregek Ura: »A negyedik, ötödik, hetedik és tizedik hónap böjtje örömnépévé változik majd át Juda házának, csak szeressétek a békét és az igazságot.« (Zakariás VIII., 19.) Az igazság alatt pedig az észbeli erényeket értjük, amelyek igaz- és öröklétűek. A béke alatt pedig az erkölcsi erényekre céloz a próféta, amelyek egyedül képesek az életben biztosítani és fentartani a békét.

Visszatérve ismét fejtegetésem tulajdonképeni tárgyára, mondhatom, hogy ha azok, kik azon jámbor és erényes pártokat — mert csak ezekről lehet itt szó — utánózni akarják, mondván, hogy testöket csak azért sanyargatják és az érzéki élvezetől csak azért tartózkodnak, hogy általa testi erejüket szoktassák egy szélsőség végére — mint azt ezen fejezet elején magyaráztuk — mert így kívánja ezt az emberi tökéletesedés törvénye: úgy nagyban tévednek, mint azt a következőkben ki is akarom mutatni. Mert a szent tan csak egyedül azon okból írta elő a parancsokat és tilalmakat, hogy egyik, vagyis a rossz szélsőségtől tartózkodjunk. Így a tiltott ételek, a fajtalanosság tilalmi, a bűnös szerelem kerülése, valamint maga a házasságlevel parancsa és az egész házassági szerzőmény elrendelése, továbbá az a körülmény, hogy még az ily módon megszerzett nővel sincs megengedve mindenkor a szeretkezés, hanem meg van ez tiltva bizonyos időszakokban. Mindez arra mutat, hogy Isten csak azért parancsolta ezt meg nekünk, hogy a kicsapongás, vagyis a rossz szélsőség ezen egyik végétől távol essünk, és a középuttól kissé a hidegvérűségbe jussunk, míg a mértékletesség szabályozása szívünk talajában erős gyökeret nem vert.

Így vagyunk mindazzal ami a szent írásban foglaltatik; a tized-adásának parancsával, a föld széllének való meghagyásával, szüretelésnél pedig a szőlőszemek meghagyásával, a hetedik pihenő és ötvenedik öröme és általában az alamizsna-nyújtás összes parancsaival mindezek a tulzott jótékonyág gyakorlása közé sorozandók, amelyek csak arra valók voltak, hogy a kegyetlenség, e rossz szélsőségtől távolodjunk és a másik szélsőség végéhez, vagyis a tulzott emberszerethez közeledjünk, míg azután a bőkezűség, a jótékonyág e középutja meghonosul körünkben. Vizsgálód csak meg — ezen értelemben — a szentírás parancsolatainak tulnyomó részét, meglásd, rájössz, hogy azok főleg erre céloznak, mert ehez akarják mindenben lelki erőnket hozzászoktatni. Így tiltotta meg a bosszuállás és kárörvendés nemtelen érzetét a parancscsal »Ne állj bosszút és ne tarts haragot néped fiai ellen!« (Mózes III. 19. 18.) »Vele együtt emeld fel a terhet!« (Mózes II. 23. 5.) »Vele kell együtt felsegítened felebarátod elesett barmát. (Mózes V. 22. 4.) Mindezen parancsolatok a harag és a boszu ellensúlyozására céloznak.

(Folytatása következik.)

A snorer-király.

Elbeszélés.

— Irta: Zangwill J. — Fordította: Haber Samu. —

12. (Folytatás.)

Az egykori Bernberg kisasszonynak hirtelen eszébe jutott a régi jó idő; azután az édes apja, aki — mint annak az időnek egyik tréfakedvelője mondta róla — egész idejét a tóra és a haszon között osztotta meg és a régi szokások hűséges ápolója volt. Gondolta: talán azok a régi divatu hagyományok, melyek jobb időkhez nem illeltek, a spanyol grandok között tovább maradtak meg.

Amíg a szefard snorer Vilkinson kezéből átvette kávéfőzőjét, az asszony megragadta az alkalmat, hogy e felől tudakozódjék férjénél, aki annyira gyengéd volt, hogy illúzióját nem oszlatta el. Tudta, hogy nem kell attól tartania, miképpen Manasse koldus mivolta napfényre derülhessen; ennek az urnak ajakán a hála kifejezései nem igen járatosak. Ellenkezőleg azt is igyekezett megértetni, hogy da Costa azért öltözik olyan lomposan, hogy szegény barátját, ő is kimélje. Grobstockné asszony mindamellett, noha az ilyen don quixoteriak képesek voltak csodálkozását fölkelteni, egy kicsit boszankodott amiatt, hogy ebben a dologban neki is részt kell vennie. Ugy érezte, hogy az eféle jótékony-ságnak otthon kell kezdődnie és végződnie.

— Látom, hogy egy darab lazacot eltettél a számomra — mondta Manasse.

— Miféle lazacról van szó? — kérdezte a háziasszony fülét hegyezve.

— Arról, amelyet da Costa urtól szerdán kaptam — vágott közbe Grobstock.

— Oh, az pompás volt. Valóban nagyon szeretetreméltó volt öntől, da Costa ur, hogy ilyen szép ajándékkal tisztelt meg bennünket — mondta a háziasszony, kinek haragja csillapult. — Tegnap társaságunk volt és mindenki addig dicsérte, míg egészen elfogyott. Ez egy másiktól való, de, remélem, ez is ízleni fog — jegyezte meg kissé aggodalmasan.

— Igen, valóban nagyon jó. Igazán, nem is emlékszem, hol ettem jobbat, kivéve tán a deputados elnökének házában. De Jankele kiváló halismerő, akit nem egy könnyű kielégíteni. Mit gondolsz Jankele?

Jankele vinnyogva hallgatott aféle tetszésnyilatkozatot.

— Végy még egy kis vajas kenyeret, Jankele — mondta Manasse. — Tégy úgy, mintha otthon volnál s ne feledd el, hogy az én vendégem vagy. Aztán lassan tette hozzá: a másik villát.

Grobstock ingerültsége abban a panaszban jutott kifejezésre, hogy a salátán kevés az ecet.

— Hogy mondhatod azt? Ellenkezőleg, nagyszerű — mondta Grobstockné — Salátát különösen jól készít a mi szakácsnénk.

Manasse a bíráló ábrázatával kóstolgatta.

— A saláta dolgában szakértő én vagyok — mondotta. — Az ecet nem kevés, de valamivel több olaj nem ártott volna neki. — Ez volt az ítélete. — Oh, senki se tud olyan salátát csinálni, mint Heymann.

Heymannak, a kóser szakácsnak nagy hire, aki a londoni Taverne nagy lakomáit intézte, Grobstockné fülébe is eljutott és föltétlen tiszteletét keltette föl.

— Mondják, hogy nagyon jó a süteménye — jegyezte meg, hogy tájékozottságának jelét adja.

— Igen — hagyta helyben Manasse — a kelt és leveles tészta készítése dolgában nincsen hozzá fogható.

— A mi szakácsnénk tortái épen olyan jók — mondta Grobstock kelletlenül.

— Majd meglátjuk — felelte Manasse előrelátással. — Mandulás kalácsot természetesen még maga Heymann sem tud jobbat csinálni, mint az, melyet a Fenchurch-streeti nagybátyámtól, Barzillaitól szoktam kapni.

— Nagybátyjától? — kérdezte Grobstock — a nyugotindiai kalmártól?

— Igenis, ezelőtt Bordeauxban lakott. Szakácsnénk azonban mindenesetre érti a kávékészítést, ámbár úgy veszem észre, hogy nem direkt az ültetvényekről szerzik be a kávébabot, mint az én zsinagógám előjárói.

Grobstockot megint piszkálta a kíváncsiság, hogy a snorer kivoltát megtudja.

— Szememre lobbantotta a minap, hogy kőfigurák vannak a házam előtt — mondta nekibátorodva. — Hát miért vannak a kegyed háza előtt oroszlánok?

— Nálam nincsenek oroszlánok — felelte Manasse.

— Vilkinson mondta. Nemde, Vilkinson?

— Vilkinson föllentett. Az csak a Furtado Nathaniel háza volt.

Grobstock majd megfulladt haragjában. Rögtön átlátta, hogy vendége a kapott ruhákat egyszerűen a legközelebbi gazdag zsibárushoz vitette.

— Vigyázz kérlek — szólt a snorer aggodalmasan — a mártással; rám való tekintet nélkül — végigfecskenvedez a mellényt.

József csak nagy fáradsággal tudott magán ur lenni. A nyílt beszéd elárulta volna felesége előtt a való tényállást, pedig már ugys belekeveredett a sok hazugságba. Mindazonáltal sikerült haragosan sugni a snorer fülébe:

— Mért mondta Vilkinsonnak, hogy azt parancsoltam, vigye a koffert utána?

— Azért, hogy az ő szemében tekintélyt szerezzek a számodra. Minek is tudta volna meg, hogy czivakodtunk! Azt hitte volna, hogy vendégeddel szemben udvariatlan voltál.

— Mindez nagyon szép, de mért adta el a ruhámat?

— Csak nem gondoltad, hogy viselni fogom? Nem, hál' isten, tudom mivel tartozom magamnak.

— Mit mond da Costa ur? — kérdezte az asszony.

— Don Mendozáról beszéltünk — felelte Grobstock szapora szóval. — Kíváncsiak vagyunk rá, vajjon megveri-e Dick Humpreyst Doncasterben.

— Ah, József, hát a tegnapi soupé-nél nem tudtál don Mendozával betelni? — vágta közbe az asszony tiltakozóan.

— Ilyen dolgokról sohasem szoktam beszélni — szólt a snorer és szemrehányó tekintettel mérte végig a gazdáját.

Grobstock megrémülve nyomogatta a lábát az asztal alatt. Tudta, hogy a snorerkirálynak eladta a lelkét, de gyöngé volt ahoz, hogy ezen momentum ellen védekezék.

— Nem, da Costa rendesen nem foglalkozik ilyen kérdésekkel — hagyta rá — mivel azonban don Mendoza portugál, azt találtam tőle kérdezni, hogy látni-e néha a zsinagógában is?

— A mi don Mendozánkat szívesen cserélném el a ti Lewy Dávidotokért — szólt da Costa szigoruan.

(Folytatása következik.)

